

Självständigt arbete i Krigsvetenskap (15 hp)

Författare		Program/Kurs
Mj Jonny Andersson		OP SA 15-18
Handledare		
		Antal ord: 11987 ord
Övlt, Ek Dr Per Skoglund	Beteckning	Kurskod
		1OP415
UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGOR VID SPECIALOPERATIONER – EN STUDIE AV UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGORS RELATIVA BETYDELSE FÖR MCRAVENS TEORI		
ABSTRACT: This thesis studies the relevance of enablers in special operations. How come, that the well-known and famous theory of special operations by Admiral William H. McRaven, doesn't discuss the relevance of enablers in support of special operations? The purpose of this study is to tentatively investigate the connection of enablers to McRavens theory of direct action special operations. The investigation will be conducted through a case study of two prominent special operations; Operation Gunnerside and Operation Neptune Spear. Both operations exemplify a direct action special operation raid, but in a various time in history and context. The result of this study indicates, the relevance of supporting intelligence, mobility and command and control, to reinforce McRavens six principles of special operations. Further on, the study shows the direct influence of enablers, on key events, in relation to McRavens theory of relative superiority.		
Nyckelord: Specialoperationer, specialförband, understödjande förmågor, McRaven, teori.		

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING.....	3
1.1	SPECIALFÖRBAND OCH SPECIALOPERATIONER.....	3
1.2	PROBLEMFÖRMULERING.....	4
1.3	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	5
1.4	FORSKNINGSÖVERSIKT.....	6
1.4.1	TEORIER OM SPECIALOPERATIONER OCH SPECIALFÖRBAND.....	6
1.4.2	RÄDFÖRETAG MED SPECIALFÖRBAND SAMT UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGOR.....	7
1.5	VAL OCH MOTIVERING AV MCRAVENS TEORI.....	8
1.6	FORSKNINGSLUCKA.....	8
1.7	DEFINITIONER OCH BEGREPPSANVÄNDNING.....	9
1.8	DISPOSITION.....	10
2.	UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGOR.....	11
2.1	ALLMÄN BESKRIVNING.....	11
2.2	DE GRUNDLÄGGANDE FÖRMÅGORNAN.....	12
3.	MCRAVENS TEORI FÖR SPECIALOPERATIONER.....	13
3.1	ALLMÄN BESKRIVNING.....	13
3.2	RELATIV ÖVERLÄGSENHET OCH SEX PRINCIPER FÖR FRAMGÅNGSRIKA SPECIALOPERATIONER.....	13
3.3	DETALJERAD BESKRIVNING AV MCRAVENS SEX PRINCIPER FÖR SPECIALOPERATIONER.....	14
3.4	KRITIK MOT MCRAVENS TEORI.....	16
4.	METOD.....	17
4.1	FORSKNINGSDESIGN.....	17
4.2	DATAINSAMLING.....	18
4.3	MATERIAL OCH KÄLLKRITIK.....	19
4.4	OPERATIONALISERING.....	20
4.5	VALIDITET OCH RELIABILITET.....	22
4.6	FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	22
5.	FALLSTUDIE.....	23
5.1	BAKGRUND, PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV OPERATION NEPTUNE SPEAR.....	23
5.2	ANALYS AV OPERATION NEPTUNE SPEAR.....	24
5.2.1	ANALYS AV OPERATION NEPTUNE SPEAR UTIFRÅN MCRAVENS PRINCIPER.....	24
5.2.2	ANALYS AV RELATIV ÖVERLÄGSENHET UNDER OPERATION NEPTUNE SPEAR.....	27
5.3	BAKGRUND, PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV OPERATION GUNNERSIDE.....	28
5.4	ANALYS AV OPERATION GUNNERSIDE.....	29
5.4.1	ANALYS AV OPERATION GUNNERSIDE UTIFRÅN MCRAVENS PRINCIPER.....	29
5.4.2	ANALYS AV RELATIV ÖVERLÄGSENHET UNDER OPERATION GUNNERSIDE.....	32
5.5	UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGORS PÅVERKAN PÅ MCRAVENS PRINCIPER.....	33
5.6	UNDERSTÖDJANDE FÖRMÅGORS PÅVERKAN PÅ RELATIV ÖVERLÄGSENHET.....	33
6.	AVSLUTNING.....	34
6.1	SVAR PÅ UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNINGAR.....	34
6.2	SLUTSATSER OCH DISKUSSION.....	35
6.3	RELEVANS FÖR YRKESPROFESSIONEN.....	36
6.4	FORTSATT FORSKNING.....	36
7.	LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING.....	37
7.1	PRIMÄRKÄLLOR.....	37
7.2	LITTERATUR.....	37
7.3	RAPPORTER, ARTIKLAR OCH ANDRA KÄLLOR.....	38

1. Inledning

1.1 Specialförband och specialoperationer

Modern historiebeteckning av specialförband utgår i huvudsak från andra världskriget då fenomenet expanderade väsentligt. Brittiska ”Special Operations Executive” (SOE)¹ och amerikanska ”Office of Strategic Services” (OSS)² beskrivs som två exempel på föregångarna till dagens specialförband i västvärlden. Brittiska SOEs, Operation Gunnerside utgör under andra världskriget ett exempel på kvintessensen av en framgångsrik specialoperation i form av ett rädföretag.³

Sedan 11 september 2001 har specialförband utgjort en mittpunkt för den militära insatsen mot global terrorism.⁴ Den militära insatsen har bidragit till en substantiell utveckling och utökning av flertalet länders specialförband.⁵ Systemet med specialförband har under de senaste decennierna expanderat väsentligt i framförallt USA, där det amerikanska högkvarteret uppgår till 2500 personer, med befäl över nästan 70 000 personer.⁶ Operation Neptune Spear utgör i modern tid, ett osedvanligt och anmärkningsvärt rädföretag med specialförband.⁷

Försvarmakten beskriver Försvarmaktens specialförband (FMSF) som en primärt militärstrategisk resurs. FMSF ska öka mängden handlingsalternativ och genom insatser utgöra ett effektivt medel att erhålla säkerhetspolitisk och militärstrategisk effekt. FMSF skall vara insatsberedda för operationer i alla konfliktnivåer, nationellt såväl som internationellt, inom Sveriges och EUs säkerhetspolitiska intresseområde. FMSF består av Specialförbandsledningen (SFL), Särskilda operationsgruppen (SOG) samt särskilt avdelade, tränade och utrustade stödjande enheter.⁸

Specialoperationer som är rädföretag tillskrivs 2017 en ökad relevans i forskningsdebatten. Enligt Gyllensporre skall specialoperationer förstås som en del av en ”*asymmetrisk indirekt metod att möta en sjätte generations krigföring (6GW)*”. Specialoperationer i form av rädföretag mot en motståndares basområden kan framkalla förluster, friktioner och slutligen degradera en motståndares vilja till att upprätthålla offensiva stridshandlingar.⁹ FMSF har sedan 2014 en dimensionerande förmågebeskrivning, vilken möter ambitionen med en utvecklad förmåga till manöverkrigföring.¹⁰

---

¹ Robert G. Spulak Jr, *A Theory of Special Operations, The Origin, Qualities and Use of SOF*, Florida: Joint Special Operations University Report 07-7, 2007, s. 34.

² JSOU, *OSS Model and the Future SOF Warrior*, Report of Proceedings, symposium report, Florida: Joint Special Operations University, 2011, s. i-iii.

³ James D. Kiras, *Special Operations and Strategy: From World War II to the War on Terrorism*, Abingdon: Routledge, 2006, s. 1.

⁴ Ibid, Preface by Robert Andrews.

⁵ James D. Kiras, A Theory of Special Operations: “These ideas are dangerous.” *Special Operations Journal* 1:2 (2015), s. 85-86.

⁶ US Office of Communications, *USSOCOM Fact book*, Florida: US Office of Communications, 2018, s.12.

⁷ Richard W. Rubright, *A Unified Theory for Special Operations*. Florida: Joint Special Operations University, 2017, s. 11.

⁸ Försvarmakten, ”Försvarmaktens Specialförband - När situationen kräver mer.” Stockholm: Försvarmakten, 2013, s. 2.

⁹ Dennis Gyllensporre, ”Contemporary Hybrid Warfare and the Evolution of Special Operations Theory.” i *Special Operations from a Small State Perspective*, av Gunilla, Eriksson och Ulrika Petterson (red.), redigerad av George Christou, 23-36, Cham: Springer Nature, 2017, s. 35-36

¹⁰ Försvarmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, M7739-354027, Stockholm: Försvarmakten, 2014, s. 56.

1.2 Problemformulering

Med en tydlig associering till manöverkrigföring relateras specialoperationer genomgående i teorin till en förmåga att kunna påverka högvärdiga mål hos motståndaren inom hela det operativa rummet.¹¹ I den svenska militärstrategiska doktrinen från 2016 framgår en målsättning att utveckla manöverkrigföring till att omfatta infiltrationstaktik:

*”Svensk manöverkrigföring ska utvecklas mot olika former av infiltrationstaktik genom att vi tar striden in i motståndarens grupperingar och förbindelser på marken, till havs, i luften och i cyberrymden. Oräddhet att strida över hela rummet och strävan efter att splittra motståndaren ska bidra till att sänka dennes stridsmoral. Det räcker alltså inte med rörelsen i sig för att nå effekt.”*¹²

Målsättningen skall ställas mot en pågående väpnad förmågeuppbyggnad i bl.a. Sveriges närområde som eftersträvar en ”fysisk avreglering” vid en möjlig framtida konflikt.¹³ Hur kan den pågående utvecklingen av manöverkrigföring med infiltrationstaktik stödjas av specialoperationer i form av rädföretag? Historiskt har motsvarande specialoperationer, i huvudsak varit förbehållna aktörer med relativt omfattande resurser till sitt förfogande.¹⁴

Forskningsdebatten om teorier för specialoperationer/-förband är av ringa ålder och stödjer ett inomvetenskapligt motiv att fortsatt bedriva vetenskaplig forskning. Forskningen bidrar till att förstå och skapa förståelse, för specialoperationers militärteoretiska kontext inom krigsvetenskapen, som ett eget ”subfenomen”. McRavens flerfallsstudie avhandlar specialoperationer av operativ eller strategisk natur. Samtliga fall med fördelen av praktiskt taget obegränsade resurser samt tillgång till underrättelser på strategisk nivå. McRavens definition av specialoperationer beskriver explicit att avdelad styrka är särskilt understödd, men problematiserar inte kring begreppets relevans för hans teori.¹⁵ Är understödjande förmågor vid rädföretag med specialförband en avgörande variabel i relation till McRavens teori om specialoperationer?

McRaven hävdar att, om den relativa överlägsenheten går förlorad är den svår att återta. Detta mot bakgrund av en anfallande specialförbandsstyrkas avsaknad av eldkraft, i relation till en starkare försvarande motståndare.¹⁶ Enligt Searle förbiser McRaven, den beprövade styrkan med särskilt avdelade understödjande resurser, vilka snabbt kan förstärka en specialförbandsstyrka och återta en relativ överlägsenhet.¹⁷ En teoriutvecklande fallstudie bidrar inomvetenskapligt utifrån ett teoretiskt taktiskt koncept till den gemensamma förståelsen för specialoperationer, vilket i det aktuella ämnet är ansett som avgörande för det strategiska utfallet.¹⁸

---

¹¹ Kiras, *Special Operations and Strategy*, 2006, s. 1-15. Som ett exempel på teoridiskussioner av rädföretag.

¹² Försvarsmakten, ”Militärstrategisk Doktrin 2016”, M7739-354028. Stockholm: Försvarsmakten, 2016, s. 60.

¹³ Ibid, jfr ”Anti-Access, A2, och Area-Denial, AD”, s. 29.

¹⁴ William H. McRaven, *Spec Ops- Case studies in special operations warfare: Theory and practice*. New York: Presidio press, 1996, s. 3.

¹⁵ Ibid, s. 2-3.

¹⁶ Ibid, s. 6.

¹⁷ Tom Searle, *Outside the Box: A New General Theory of Special Operations*, Forskningsrapport, Tampa: Joint Special Operations University, 2017, s. 43-44.

¹⁸ Kiras. *Special Operations and Strategy*, 2006, s. 11.

Forskningsproblemet motiveras utomvetenskapligt utifrån mindre staters förutsättningar. Förutsättningar som normalt innebär begränsade resurser av specialförband, likväl som exempelvis understödjande transportresurser. Även för en supermakt som USA, är stöd från de konventionella vapenslagen avgörande för huvudelen av de specialoperationer som genomförs.¹⁹

1.3 Syfte och frågeställningar

Syfte med undersökningen är att genom en analys av två relevanta specialoperationer, studera sambandet mellan understödjande förmågor och McRavens teori om relativ överlägsenhet, samt dess beroende principer. Härmed kan förståelsen för understödjande förmågors samband till McRavens teori om specialoperationer ökas och relativiseras.

Som stöd för undersökningen definieras två frågeställningar:

- Hur förstärker, alternativt försvagar, understödjande förmågor McRavens principer för specialoperationer?
- Vilken betydelse har understödjande förmågor, för att specialförbandsstyrkor uppnår relativ överlägsenhet?

---

¹⁹ United States Special Operations Command, SOF Truths, <http://www.socom.mil/about/sof-truths>, (besökt 13 Mars 2018).

1.4 Forskningsöversikt

1.4.1 Teorier om specialoperationer och specialförband

Utvecklingen är tydlig från ett taktiskt, till ett militärstrategiskt och strategiskt perspektiv att studera specialoperationer/-förband. Teorier med fokus på den taktiska nivån är i hög grad influerade av McRavens teori om specialoperationer från 1996. I det sammanhanget bör även Spulak²⁰ nämnas.

Spulak utgår från och generaliserar McRavens teori, med avsikten att skapa en teori för specialförband, bestående av dess särskiljande egenskaper i relation till konventionella förband, vilkas begränsningar är en del av krigets oföränderliga natur.²¹ Spulak menar att egenskaperna hos specialförband, genom en distribuering av attributen hos personalen, direkt adresserar ursprunget till krigets friktioner och hanterar risker på sätt som konventionella förband ej kan.²² Searle kritiserar 2017 Spulak, för att hans påstående om specialoperationers solitärt strategiska betydelse är mer en önskan än ett faktum. Detta mot bakgrund av de tusentals taktiska räder som genomförts av specialförband i exempelvis kriget i Irak.²³

Gray formulerar 1999 en tes, att den strategiska nyttan av specialförband kan sammanfattas till stridsekonomi samt strategisk handlingsfrihet. Gray menar att för att möjliggöra ett strategiskt nyttjande av specialförband, finns det ett ofrånkomligt beroendeförhållande till egna möjligheter att exploatera en motståndares sårbarheter.²⁴ Gray är 2006 självkritisk mot sin artikel, som möjligtvis bidrar till en övertro på ”den strategiskt avgörande specialförbandsråden”.²⁵

2006 argumenterar Kiras, att specialoperationer ur ett strategiskt utnötningsperspektiv endast kan ses som ett komplement till konventionella militära operationer. Kiras kritiserar en ”generell” beskrivning, att specialoperationer enskilt skulle uppnå en avgörande strategisk effekt på en motståndare.²⁶ Kiras beskriver en historiskt återkommande risk för felaktigt strategiskt nyttjande och tänkande rörande specialoperationer. Övertron på en strategisk effekt från enstaka taktiska eller operativa framgångar, samt risken att specialoperationer blir ett verktyg för ett materiellt och personellt utnötningskrig. Här riskerar efterfrågan på specialoperationer att resultera i att exklusiviteten och det okonventionella uppträdandet försvinner.²⁷ Styrkan med Kiras forskning är argumentationen rörande krigets natur och strategi i relation till specialförband.²⁸

Kiras erhåller kritik av Spulak för att hans definition av specialoperationer är för begränsad. Om strategin är oföränderlig i sin natur, som Kiras hävdar, då är karaktären och begränsningarna hos konventionella styrkor likaså.²⁹ Kritiken skall förstås i Spulaks ansats att definiera specialförband utifrån sin relation till konventionella styrkor.

---

²⁰ Spulak, 2007.

²¹ Ibid, s. 3- 4.

²² Ibid, s. 41.

²³ Searle, 2017, s. 45-46.

²⁴ Colin S. Gray, ”Handful of Heroes on Desperate Ventures: When do Special Operations Succeed?” *Parameters* 297, no.1 (1999): 2-24, s. 1.

²⁵ Kiras, *Special Operations and Strategy*, 2006, s. xii, Foreword by Colin S. Gray.

²⁶ Ibid, s. 2-3, s. 9.

²⁷ Ibid, s. 117.

²⁸ Ibid, s. xii, Foreword by Colin S. Gray.

²⁹ Spulak, 2007, s. 3.

Kiras argumenterar 2015, att trots specialoperationers strategiska värde i att generera effekter, är kanske en teori för specialoperationer oönskad utan inryms i redan existerande militärteori. Kiras anser att det existerar ett antal individuella- och institutionella hinder, för utvecklingen av en allmänt accepterad specialoperationsteori.³⁰ Kiras anser det troligt att institutionella imperativ kommer att nyttja en pragmatiskt utvecklade teori för en byråkratisk agenda. Vilket i värsta fall kan leda till att en dogmatisk teori ersätter ett kritiskt förhållningssätt, som är själva incitamentet för en teori.³¹

Kiras hypotes, trots sin väl underbyggda argumentation, är på sin höjd att betrakta som ett ”utropstecken” till den fortsatta forskningen. Forskningsdebatten om en teori för specialoperationer/-förband, har fortsatt med en på senare år upptrappad intensitet. Debatten är framförallt driven av det amerikanska Joint Special Operations University (JSOU), som är ett utbildningsorgan knutet till det amerikanska specialförbandshögkvarteret. Under 2017 utgavs en omfattande teoridebatt av tre monografer om specialoperationer/-förband.³²

Av de tre monograferna är det framförallt Searle, som debatterar specialoperationers relation till konventionella operationer, underrättelseorgan, myndigheter och stater. Searles teori omfattar dock inte respektive entitets förmågor och dess understödande samband till specialoperationer i detalj.³³

1.4.2 Rädföretag med specialförband samt understödande förmågor

På senare tid har forskning om räder med specialförband i allmänhet och operation Neptune Spear i synnerhet, främst omfattat dess relation till folkrätt/operativ juridik.³⁴

Operation Gunnerside har som fall återkommande studerats, för framförallt forskning på en grundläggande nivå om specialoperationer/-förband. Kristoffersen har 2010, i sin examensuppsats på mastersnivå, undersökt huruvida Spulaks teorier om specialförband kan förklara specialförbandsstyrkans framgång i operation Gunnerside.³⁵

Finlan avhandlar i sin doktorsavhandling specialförband/-operationers, ökande och intensifierande relation till konventionella förband och operationer. I sitt avslutande kapitel avhandlar Finlan de amerikanska och brittiska specialförbandens expanderande. Där berörs understödande förmågor, men utan att nämnvärt relateras till betydelsen för specialoperationer.³⁶

---

³⁰ Kiras, ”A Theory of Special Operations: “, 2015, s. 75.

³¹ Ibid, s. 75.

³² Rubright, 2017, foreword by Francis X. Reidy.

³³ Searle, 2017, s. 23-30.

³⁴ David A. Wallace, ”OPERATION NEPTUNE’S SPEAR: THE LAWFUL KILLING OF OSAMA BIN LADEN.” *Israel Law Review* (Cambridge University Press and The Faculty of Law, The Hebrew University of Jerusalem) 45, nr 2 (2012): 367–377. *Som ett exempel.*

³⁵ Frode Kristoffersen, ”Operations GUNNERSIDE and GROUSE- Special Operations during World War II against the German Controlled Heavy Water Plant in Norway.” Quantico: USMC Command and Staff College, den 5 April 2010.

³⁶ Alastair Finlan, *Special Forces, Strategy and the War on Terror*, Abingdon: Routledge, 2008, s. 159-162.

1.5 Val och motivering av McRavens teori

Den här undersökningen studerar sambandet, mellan understödjande förmågor och McRavens teori för specialoperationer. Valet av McRavens teori är motiverat främst med ett inomvetenskapligt motiv och sekundärt med ett utomvetenskapligt motiv. McRavens teori är fortsatt aktuell som en utgångspunkt för teoridiskussioner om specialoperationer.³⁷ McRavens teori är medvetet avgränsat till specialoperationer som är kvalificerade stridsinsatser.³⁸ Teorin är även erkänd som ett taktiskt teoretiskt koncept,³⁹ vilket möter den här undersökningens omfattning.

Att studera McRavens teori motiveras sekundärt av de likheter som existerar mellan teorin och svensk doktrinär beskrivning av FMSFs framgångsfaktorer.⁴⁰ Avslutningsvis är McRavens tillförlitlighet, som exceptionellt framgångsrik yrkesofficer inom de amerikanska specialförbanden, relevant att belysa som förklaring till teorins genomslagskraft i forskning och doktrin.⁴¹

1.6 Forskningslucka

Forskningsdebatten över en självständig teori för specialoperationer, tar sin ansats i en etablerad militärteoretisk utgångspunkt från Clausewitz teorier om krig och dess friktioner, men likväl Liddell Harts idéer om indirekt metod.⁴² Det är en uppenbar styrka att teorier för specialoperationer/-förband inte har utvecklats i ett eget vakuum. Utgångspunkten ur existerande militärteori bidrar till tillgänglighet och användbarhet vid krigsvetenskaplig forskning om specialoperationer/-förband.

Utifrån forskningsöversikt och problemformulering ovan framgår att understödjande förmågor relativa betydelse för specialoperationer samt teorier om detsamma, är ett förhållandevis utforskat område. McRaven avstår från att specifikt definiera understöd eller understödjande förmågor samt att problematisera dess betydelse för hans teori. Det är istället tekniska innovationer som närmast exemplifieras i en understödjande operativ funktion för en specialoperation. Dock endast specifikt i relation till att besegra en motståndares försvar och att åstadkomma överraskning.⁴³

---

³⁷ Searle, 2017, s. 41-46. Som ett exempel på aktuell teoridiskussion från 2017.

³⁸ McRaven, 1996, jfr ”Direct –Action”, s. 2.

³⁹ Kiras, *Special Operations and Strategy*, 2006, s. 11.

⁴⁰ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 56.

⁴¹ American Academy of Achievement, *Admiral William H: McRaven, USN*, 2017.

<http://www.achievement.org/achiever/admiral-william-h-mcraven>, (besökt 10 Februari 2018).

⁴² McRaven, 1996, s. 1.

⁴³ Ibid, s. 14.

1.7 Definitioner och begreppsanvändning

Definitioner och begreppsanvändning kommer i huvudsak att utgå från McRavens egna definitioner utifrån undersökningens ansats att studera dennes teori. I de fall där McRaven ej har definierat begrepp av betydelse för undersökningen, så används för det svenska specialförbandssystemet relevanta begrepp. Sverige harmonierar sin användning av specialförband med Nato samt EUs principer och strävar efter att vara fullt ut interoperabla.⁴⁴ För den här fallstudien gäller nedanstående definitioner av förekommande begrepp.

Specialförband, utgörs av särskilt uttagna, organiserade, tränade och utrustade förband som använder stridsteknik/taktik eller teknisk utrustning vilka ligger utanför reguljära förbands förmågor. Specialförband(en) ska vara dimensionerade för självständiga insatser, med förmåga till autonomt uppträdande på stora avstånd, med begränsade möjligheter till understöd, och därmed vara förberedda på stor fysisk och psykisk exponering av personalen.⁴⁵

Specialoperationer, McRavens definition av specialoperationer är:

”En specialoperation är genomförd av en särskilt tränad, utrustad, och understödd styrka mot ett specifikt mål vars förstörelse, eliminerande eller fritagning (i relation till gisslanfritagning) är en politisk- eller militärnödvändighet.”⁴⁶

Kvalificerade stridsinsatser, likställs i den här undersökningen med ”Direct-Action (DA)”. Undersökningen nyttjar McRavens definition av DA, vilken han hämtat från den dåvarande amerikanska doktrinen för specialoperationer:

”Kvalificerade stridsinsatser är utformade för att åstadkomma specifika, väl definierade, och ofta tidskritiska resultat av strategisk, operationell, eller signifikant taktisk betydelse. De omfattas av insatser mot kritiska mål, strid mot förbindelser, positioner, omhändertagande, eller undsättning av personal, materiel, eller tagande, förstörelse, alternativt neutralisering av kritiska faciliteter.”⁴⁷

Rädföretag, likställs i den här undersökningen med Natos definition av ”Raids”:

”En operation, oftast i liten skala, omfattande av en snabb penetration av fientligt territorium, för att säkra information, vilseleda fienden, eller förstöra hans installationer. Den avslutas med ett planerat tillbakadragande när tilldelad uppgift är löst.”⁴⁸

Prioriterade mål, mål som är viktigast att påverka för att uppnå egna målsättningar med operationen.⁴⁹

Specialförbandsstyrka, en flexibelt och modulärt behovssammansatt insatsstyrka, bestående av specialförband, som är specifikt avdelade efter en uppgifts art och operationsområde.⁵⁰

---

⁴⁴ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 57.

⁴⁵ Ibid, s. 55-56.

⁴⁶ McRaven, 1996, s. 2.

⁴⁷ Ibid, s. 2-3.

⁴⁸ NATO, ”AJP-3.5 Edition A Version 1”, 2013, s. LEX-5.

⁴⁹ Försvarsmakten, ”Militärstrategisk Doktrin 2016”, 2016, s. 61.

⁵⁰ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 55.

1.8 Disposition

I det inledande kapitlet beskrivs bakgrund, problemformulering, syfte och frågeställning. Vidare beskrivs en för uppsatsen relevant forskningsöversikt, val av teori, forskningslucka samt för den här undersökningen aktuella definitioner.

I kapitel två beskrivs och definieras understödjande förmågor, samt en beskrivning av de grundläggande förmågorna som understödjande förmågor.

I kapitel tre beskrivs undersökningens teoribas. McRavens teori beskrivs i detalj mot bakgrund av undersökningens ansats att sätta dennes teori i centrum för undersökningen.

I kapitel fyra beskrivs undersökningens forskningsdesign, operationalisering samt material och källkritik. Avslutningsvis i kapitel fyra avhandlas validitet, reliabilitet samt forskningsetiska överväganden.

I kapitel fem beskrivs fallen som är föremål för studien, med tillhörande analys utifrån vald teori och understödjande förmågor. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning av analysen.

I kapitel sex presenterades svar på undersökningens frågeställning, slutsatser samt diskussion. Vidare presenteras undersökningens relevans för yrkesprofessionen samt förslag på fortsatt forskning.

Avslutningsvis presenteras undersökningens litteratur- och referensförteckning.

2. Understödjande förmågor

2.1 Allmän beskrivning

Yarger argumenterar 2013 för realiteten att de flesta specialoperationer kräver konventionellt stöd. Yarger belyser specialoperationers beroende av understödjande och möjliggörande stridskrafter, myndigheter och andra. Stödet är indirekt samt direkt, vid planering, förberedelser, förövning samt genomförande av specialoperationer. Stödet spänner över ett brett spektrum. Från transporter, faciliteter, understöd, understödjande attacker till expertkunskap och personal från strategisk- till taktisk nivå.⁵¹

Operativa funktioner är ett förekommande teoretiskt begrepp inom krigsvetenskap,⁵² samt doktrin för operativ nivå.⁵³ I relation till Yargers argumentation ovan, om stöd till specialoperationer, är operativa funktioner för begränsat att nyttja i den här undersökningen.

Då det saknas ett relevant militärteoretiskt begrepp, uppstår ett behov av att beskriva och definiera, det understödjande och möjliggörande stödet till specialoperationer. Den teoretiska utgångspunkten för att definiera stödet är begreppet understödja. Understödjande beskrivs i Försvarsmaktens planerings- och ledningsmetod utifrån en understödjande chefs ansvar:

*”Att understödja innebär att underlätta en annan chefs lösande av uppdrag eller uppgift.”*⁵⁴

Begreppet möjliggörande är översatt från engelskans *”enable”*. *”Enablers”* förekommer inom teorier för specialförband, för att beskriva ett möjliggörande stöd till specialoperationer.⁵⁵

Understödjande förmågor är en teoretisk sammanfattning, av det understödjande och möjliggörande stödet till specialoperationer. Understödjande förmågor definieras specifikt för den här undersökningen som:

- En organisation, funktion eller förmåga, som direkt eller indirekt, underlättar en specialförbandsstyrkas lösande av uppdrag eller uppgift.

Avsikten är att inte begränsa abstraktionsnivån och därmed utesluta någon organisation, funktion, eller förmåga. Därför ämnar den här undersökningen använda de sex grundläggande förmågorna som analysverktyg.

---

⁵¹ Harry R. Yarger, *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*, Florida: Joint Special Operations University Report 13-1, 2013, s. 57-58.

⁵² Milan N. Vego, *Joint Operational Warfare: Theory and Practice*. Vällingby: Elanders, 2008, s. GL-14.

⁵³ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 22.

⁵⁴ Försvarsmakten, ”Svensk planerings- och ledningsmetod SPL 2017.” Stockholm: Försvarsmakten, 2017, s. 241.

⁵⁵ Yarger, 2013, s.47.

2.2 De grundläggande förmågorna

De grundläggande förmågorna är fysiska, konceptuella och moraliska förmågor. De har en doktrinär förankring,⁵⁶ likväl som militärteoretisk grund. De används som en kontextuell tankemodell för att ”beskriva, samordna, och analysera”,⁵⁷ det understödjande och möjliggörande stödet i de studerade specialoperationerna. De grundläggande förmågorna är enligt Baudin och Cedergren:

*”användbara för att förenklat beskriva komplexa förhållanden, vilket är nödvändigt för att göra komplexiteten hanterbar.”*⁵⁸

Den här undersökningen nyttjar Baudins och Cedergrens definitioner. Nedan beskrivs definitionerna, tillsammans med doktrinära exempel på understödjande förmågor för specialoperationer.

Verkan; ”förmågor syftande till att, med olika former av eld, reducera en motståndares stridsvärde”.⁵⁹ Understödjande förmågor är exempelvis långräckviddiga bekämpningssystem och flygunderstöd.⁶⁰

Rörlighet; ”möjliggör för förband att, röra sig och komma till insats på olika platser i ett operationsområde”.⁶¹ Understödjande förmågor är exempelvis särskilda transportförband samt metoder för luft-, sjö- och marktransport.⁶²

Uthållighet; ”alla åtgärder som syftar till att vidmakthålla och återställa stridsvärde”. Understödjande förmågor är exempelvis förnödenhetsförsörjning och sjukvårdsresurser.⁶³

Skydd; ”en förutsättning för att erhålla förmågor i samtliga grundläggande förmågor”.⁶⁴ Understödjande förmågor är exempelvis metoder för att upprätthålla operationssekretess samt stödjande enheter för skydd mot nukleära-, biologiska- och kemiska stridsmedel.⁶⁵

Ledning; ”anger mål, väljer vilka operativa och taktiska handlingsvägar som skall nyttjas”. Understödjande förmågor är exempelvis olika ledningsmetoder, informationsteknik, samband och stabstjänst.⁶⁶

Underrättelser; ”skapas genom aktuell lägesinformation om motståndaren, egna styrkor och omvärlden”.⁶⁷ Understödjande förmågor är exempelvis tekniska system och metoder för inhämtning, bearbetning samt delgivning av strategiska underrättelser.⁶⁸

De nivåoberoende grundläggande förmågorna⁶⁹ operationaliseras i kapitel 4.4. Operationaliseringen eftersträvar till att i empirin identifiera understödjande förmågor.

⁵⁶ Försvarsmakten. ”Militärstrategisk Doktrin 2016”, 2016, s. 61.

⁵⁷ Baudin och Cedergren, 2005, s. 125.

⁵⁸ Ibid, s. 125.

⁵⁹ Ibid, s. 127.

⁶⁰ NATO, 2013, s. A-2.

⁶¹ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

⁶² NATO, 2013, s. 5-1.

⁶³ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

⁶⁴ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

⁶⁵ NATO, 2013, s. 5-1.

⁶⁶ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

⁶⁷ Ibid, s. 125-128.

⁶⁸ NATO, 2013, s. 2-2.

3. McRavens Teori för specialoperationer

3.1 Allmän beskrivning

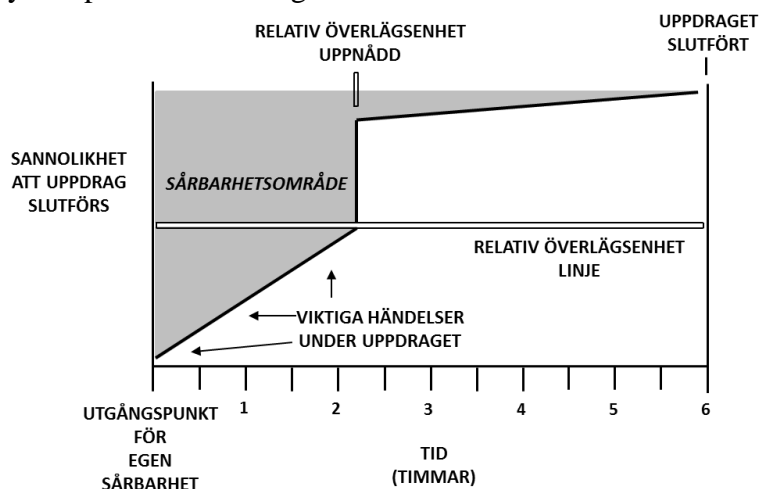
McRavens teori för Specialoperationer tar sin ansats ur Clausewitz teori om att försvararen är den starkare kraften vid krigföring. McRaven har genomfört en kvalitativ fallstudie över åtta specialoperationer, vilka i huvudsak kan definieras som kvalificerade stridsinsatser. De är alla av ”strategisk eller operativ natur och därmed har erhållit fördelen av närmast oändliga resurser och underrättelser på nationell nivå.”⁷⁰

McRaven vill i sin flerfallstudie påvisa hur en numerärt svagare anfallande styrka, med en synergistisk tillämpning av sex principer för specialoperationer, kan hantera krigets friktioner och uppnå en relativ överlägsenhet över sin numerärt eller militärt starkare motståndare.⁷¹

3.2 Relativ överlägsenhet och sex principer för framgångsrika specialoperationer

Relativ överlägsenhet kan uppnås i ett anfalls kritiska moment vilket ofta är i stridens inledning. Desto längre en strid fortgår desto större är sannolikheten att motståndaren får ett övertag. McRaven menar att krigets friktioner för anfallande styrka består av: motståndarens vilja att kämpa, tillfälligheter och osäkerheter.⁷²

McRavens grafiska modell för sin teoribeskrivning av relativ överlägsenhet utgår från egen styrkas sårbarhet, vilket normalt är första stridskontakten med en motståndares försvarslinje. Den grafiska modellen består av tidsenhet på en x-axel och en y-axel för egen styrkas sannolikhet att lösa sitt uppdrag vilket ger ett eget sårbarhetsområde som visualiserar möjligheten att lyckas med uppdraget över tid. McRaven argumenterar för att ju längre tid det tar att uppnå relativ överlägsenhet desto större blir sårbarhetsområdet, och därmed egen styrkas påverkan för krigets friktioner.⁷³

Figur 1: McRavens graf för relativ överlägsenhet.⁷⁴

⁶⁹ Baudin och Cedergren, 2005, s. 125.

⁷⁰ McRaven, 1996, *Jfr. Direct-Action*, s. 2-3.

⁷¹ *Ibid*, s. 3-11.

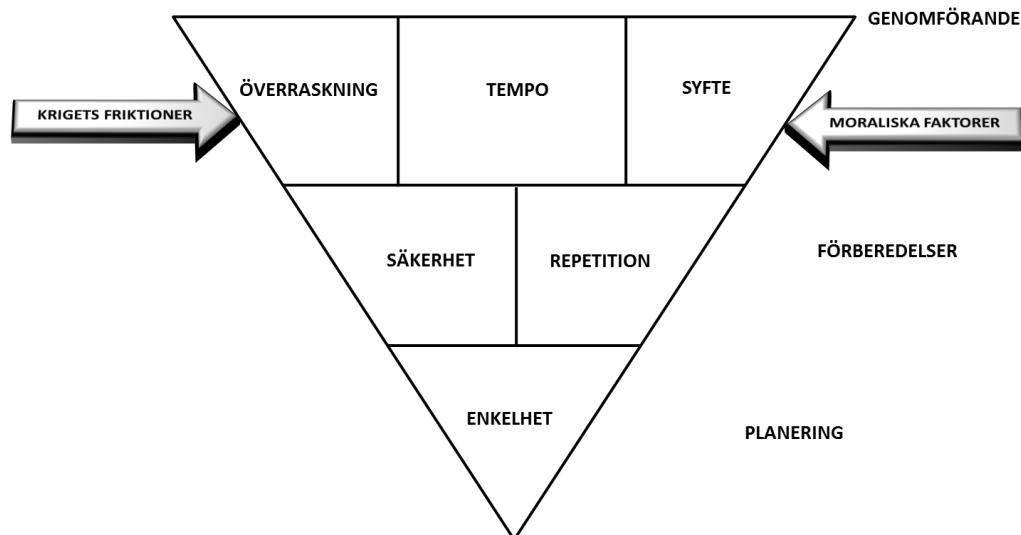
⁷² *Ibid*, s. 7.

⁷³ *Ibid*, s. 5-8.

⁷⁴ *Ibid*, s. 7.

McRaven har i sin studie derivat sex synergistiskt interagerande principer för specialoperationer. Principerna balanseras upp av egen styrkas moraliska faktorer⁷⁵ där motkraften utgörs av krigets friktioner. De sex principerna för specialoperationer skall beaktas i de tre stegen av en operation: planering, förberedelser och genomförande. McRavens grafiska modell av specialoperationer representerar hans teori om att numerärt underlägsna specialförband lyckas och uppnår relativ överlägsenhet genom:

*”En enkel plan, omsorgsfullt dold, upprepat och realistiskt förövad samt utförd med överraskning, tempo och syfte”.*⁷⁶

Figur 2: McRavens grafiska modell för hur numerärt underlägsna specialförband lyckas.⁷⁷

3.3 Detaljerad beskrivning av McRavens sex principer för specialoperationer

Enkelhet. McRaven beskriver enkelhet som den mest avgörande principen men samtidigt den svåraste principen att följa. McRaven definierar tre framgångsfaktorer för att uppnå enkelhet vid en operation: begränsa antalet målsättningar, goda underrättelser och innovation.⁷⁸

Vid planering skall taktiska målsättningar begränsas i korrelation med strategiska och operativa målsättningar för att stödja enkelhet. Att avgränsa taktiska målsättningar till endast det essentiella bidrar till att fokusera förövning. Det sker genom att begränsa antalet personal i styrkan, vilket i sig bidrar till att reducera tiden för genomförandet samt antalet ”rörliga delar”.

Goda underrättelser bidrar till enkelheten i en plan genom att reducera antalet okända faktorer att ta hänsyn till. Innovation bidrar till enkelhet i en plan genom att undvika eller eliminera hinder som i annat fall skulle förhindra överraskning och/eller komplicera att uppdraget löses med ett högt tempo. Innovation utgörs normalt av ny teknologi men kan också vara tillämpningen av okonventionell taktik.⁷⁹

⁷⁵ McRaven, 1996, ”mod, intelligens, djärighet, uthållighet”, s. 9-11.

⁷⁶ Ibid, s. 9-11.

⁷⁷ Ibid, s. 11.

⁷⁸ Ibid, s. 11.

⁷⁹ Ibid, s. 12-13.

Säkerhet. Med principen säkerhet avser McRaven det som i svensk doktrin benämns operationssekretess.⁸⁰ McRaven menar att tillämpning av en hög säkerhet vid planering och förberedelser ökar möjligheterna för en anfallande styrka att uppnå relativ överlägsenhet. En anfallande styrka bör anta att fienden är försvarsberedd, varvid tidpunkten för ett anfall och transportmetoden till målområdet bör skyddas så långt det är möjligt. Dock utan att hindra egen adekvat förövning samt förberedelser.⁸¹

Repetition. I förberedelsefasen av en specialoperation är repetition i form av förövning ovärderlig enligt McRaven. Då en specialoperation ofta varierar i utförande och omfattas av ny teknologi och taktik skall minst en fullskalig förövning, men helst två fullskaliga förövningar genomföras före ett uppdrag.⁸²

Överraskning. McRaven har identifierat tre metoder för att uppnå överraskning av motståndaren vid specialoperationer: vilseledning, val av tidpunkt, och att utnyttja motståndarens sårbarheter. McRaven menar att vid specialoperationer är motståndaren befäst och förberedd för försvar, men genom att tillämpa ovanstående metoder kan ändå överraskning uppnås.

Även det starkaste försvar har en svag punkt som kan utnyttjas till egen fördel, tidpunkten för anfall skall ske när motståndaren är som svagast och egna styrkor kan exploateras som bäst. Vilseledning skall eftersträvas för att fördröja och förvirra eventuella motåtgärder från en motståndare.⁸³

Tempo. McRaven menar att konceptet för nyttjande av tempo i en specialoperation är enkel, det handlar om att ta sig till objektet så snabbt som möjligt. All försening kommer att öka eget sårbarhetsområde och den egna möjligheten att uppnå relativ överlägsenhet. McRaven resonerar här att motståndarens vilja är given och hans förmåga att reagera är konstant utifrån att motståndaren är försvarsberedd.

Slutsatsen menar McRaven, är att krigets friktioner kommer att arbeta endast mot egna styrkor och inte motståndaren. Tempo vid specialoperationer är i relation till tid och inte i relation till motståndarens vilja till motstånd. Relativ överlägsenhet kan uppnås om en anfallande styrka kan manövrera med sådant tempo att motståndarens reaktioner inte blir en tvingande faktor att ta hänsyn till.⁸⁴

Syfte. McRaven menar, att syftet med ett uppdrag handlar främst om att förstå och genomföra uppdragets viktigaste målsättning. Uppgiften för ett uppdrag skall utformas så att enskild soldat, oavsett påfrestningar, förstår och kan agera för att säkerställa att uppgiften löses. Den andra aspekten för principen syfte, är den enskilde soldatens personliga åtagande för uppgiftens lösande.⁸⁵

---

⁸⁰ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 75.

⁸¹ McRaven, 1996, s. 14-15.

⁸² Ibid, s. 15-16.

⁸³ Ibid, s. 17-19.

⁸⁴ Ibid, s. 19-21.

⁸⁵ Ibid, s. 21-23.

3.4 Kritik mot McRavens teori

Kritik mot McRavens teori berör framförallt hans medvetna avgränsning till taktisk nivå och kvalificerade stridsinsatser.⁸⁶ Kiras menar att ett taktiskt teoretiskt koncept såsom McRavens, är nyckeln till att förstå specialoperationers strategiska tillgång. Kiras kritiserar emellertid McRaven, för att på ett fundamentalt plan missförstått Clausewitz tolkning av krigets ”friktioner” som bägge parter, i synnerhet i en konflikt på liv och död, ofrånkomligen exponeras för.⁸⁷

Searle har framfört, tre framträdande svagheter med McRavens teori. Han uppger att McRaven personligen har erkänt åtminstone de två första. Searle anser att McRavens teori försvagas, av sin avgränsning till kvalificerade stridsinsatser som är rädföretag. Searle argumenterar att teorin blir för avgränsad då den berör enstaka operationer utan att relatera till mer omfattande kampanjer. Searle hävdar avslutningsvis, att McRaven förbiser den uppenbara och beprövade styrkan med särskilt avdelade understödande resurser som snabbt kan förstärka en specialförbandsstyrka och återta en relativ överlägsenhet.⁸⁸

---

⁸⁶ Spulak, 2007, s. 21-22 samt Rubright, 2017, s. 3.

⁸⁷ Kiras, *Special Operations and Strategy*, 2006, s. 11.

⁸⁸ Searle, 2017, s. 43.

4. Metod

4.1 Forskningsdesign

Det här är en empirisk undersökning med en analyserande ansats. I centrum står McRavens etablerade teori för specialoperationer. Det är understödjande förmågors samband till teorin som avses undersökas.⁸⁹ Ansatsen är att öka förståelsen för sambandet mellan variablerna, vilket kan definieras som teoriutvecklande. Undersökningen söker dock inte aktivt efter en konkurrerande förklaringsfaktor till McRavens teori.⁹⁰ Då McRavens teori står i centrum, kan undersökningen till del definieras som teoriprovande.⁹¹ Att genomföra undersökningen som en fallstudie motiveras av vald strategi att säkerställa tillgång till data om ett avgränsat fenomen (specialoperationer).⁹² Undersökningen är en fler-fallstudie, med motivet att öka antalet analysenheter inom kontexten specialoperationer.⁹³

Forskningsdesign för den här flerfallstudien är en mest lika-design. Fallen operation Gunnerside respektive operation Neptune Spear, är strategiskt utvalda utifrån variablerna – understödjande förmågor. Det är likväl rimligt utifrån de två fallen som framgångsrika specialoperationer anta att McRavens teori, har en förklaringskraft för respektive fall. Fallen utgör till del tidsmässiga och styrkemässiga ytterligheter, vilket stödjer en variation i analysen utifrån McRavens teori. Variationen förstärker undersökningens möjligheter att identifiera sambandet mellan understödjande förmågor och McRavens teori.⁹⁴

Fallen är strategiskt utvalda med omsorg att säkerställa tillgång till empiri. Tillgång till relevant empiri för specialoperationer är normalt begränsat på grund av informationens säkerhetsskyddsklassificering.⁹⁵ Generellt återstår omskrivna exempel av sekundärkällor. Fallen är utvalda för att säkerställa att den empiriska slagkraften i variablerna, understödjande förmågor, kan analyseras mot variablerna relativ överlägsenhet. Samt en tillämpning av McRavens principer.⁹⁶ En identifierad utmaning i undersökningens forskningsdesign är att säkerställa en nödvändig variation, i variablerna understödjande förmågor.⁹⁷

Fallen prövas inte av McRaven i hans teoriutvecklande flerfallstudie från 1996, men är båda kvalificerade stridsinsatser i form av rädföretag utförda av västerländska specialförband. De aktuella fallen är typiska fall av framgångsrika specialoperationer, med avdelade understödjande förmågor.⁹⁸

---

⁸⁹ P Esaiasson, M Gilljam, H Oscarsson, A Towns, L Wängnerud, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm: Norstedts juridik, 2015, s. 89.

⁹⁰ Ibid, s. 112-113.

⁹¹ Ibid, s. 43, 89.

⁹² Asbjorn Johannessen och Per Arne Tufte, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Malmö: Liber AB, 2003, s. 57

⁹³ Esaiasson et al., 2015, s.109.

⁹⁴ Ibid, s. 103, 109.

⁹⁵ Kiras, ”A Theory of Special Operations: “, 2015, s.75.

⁹⁶ Esaiasson et al., 2015, s. 41, 102-103.

⁹⁷ Ibid, s. 104.

⁹⁸ Ibid, s. 164-165.

Det är en utmaning i studier av samhällsvetenskapliga fenomen, att studera samband mellan variabler och sambandsriktning.⁹⁹ Sambandet kommer därför att studeras utifrån en bred ansats med avsikten att inte särskilja variabler från eventuella bakomliggande variabler.¹⁰⁰ Undersökningen analyserar och separerar inte, understödande och möjliggörande stöd från organiska förmågor. Undersökningen studerar inte specifikt lednings- och lydnadsförhållanden, utan analyserar sambandet av ett komplext understödande och möjliggörande stöd, till McRavens teori. I undersökningen utgår abstraktionsnivån på variabler från de grundläggande förmågorna och definieras slutligen av författaren.

Undersökningen studerar understödande förmågors positiva samt negativa samband till McRavens principer.¹⁰¹ Hur de understödande förmågorna förstärker alternativt försvagar McRavens principer kommer att värderas utifrån variabelernas operationalisering och slutligen definieras av författaren.

Undersökningen genomförs som en kvalitativ textanalys, vilket motiveras av en nödvändighet att tolka innehållet, genom intensiv läsning, med stöd av analytiska verktyg. Empirin för undersökningen kommer att tolkas, med stöd av ett analysverktyg, för att identifiera manifesta samt latent budskap.¹⁰² Motivet till en kvalitativ analys, är en ansats att stärka slutsatsernas överförbarhet till forskning om specialoperationer.¹⁰³ Metod för den här undersökningen beskrivs fortsatt i kapitel 4.2 samt 4.4.

4.2 Datainsamling

Inledningsvis har data samlats in genom identifiering och urval av relevant litteratur. Insamling har skett som litteratursökning, genom att främst studera för ämnet relevanta forskningspublikationer och deras referenser. Sökning efter nyckelord (se kap. 1.7 samt 2), i databaser har kompletterat ovanstående. Utvald litteratur har därefter kodats utifrån identifierade indikatorer i variabelernas operationalisering. Indikatorerna är klassificerade och nedbrutna utifrån respektive variabel, som stöd för en sortering av relevant data i empirin. Slutligen analyseras data, med eftersträvan att identifiera och värdera meningsfulla mönster, utifrån undersökningens syfte och frågeställning.¹⁰⁴

---

⁹⁹ Asbjorn Johannessen och Per Arne Tufte, *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*, Malmö: Liber AB, 2003, s. 192.

¹⁰⁰ Ibid, s. 71.

¹⁰¹ Esaiasson et al., 2015, s. 73.

¹⁰² Ibid, s. 211, 226-227.

¹⁰³ Johannessen och Tufte, 2003, s. 125.

¹⁰⁴ Ibid, s. 109-110.

4.3 Material och Källkritik

För de två aktuella fallen som analyseras nyttjas främst sekundärkällor. För operation Gunnerside har författaren haft tillgång till elektroniska kopior av SOEs arkiv¹⁰⁵ från aktuell tidsperiod. Arkivet omfattas av exempelvis order, rapportering, skisser och tidsaktuella återgivning av primärkällors uppfattning om händelseförloppet. Samtliga källor är att betrakta som äkta ur ett innehållsperspektiv.¹⁰⁶

Undersökningens sekundärkällor främst, hanteras utifrån en risk för tendens och beroende. För sekundärkällor är risken för beroende främst ur avståndsperspektivet mellan berättare och berättelse medan McRaven fått hantera sitt eget beroende till sin teori utifrån förförståelse.¹⁰⁷ Dessutom riskerar de författare som verkar i den militära miljön att framstå som tendentiösa.¹⁰⁸ För analysen av operation Gunnerside utgör Uelands bok ”*Kampen om tungvattnet*” en framstående sekundärkälla. Uelands är en publicerad historiker och skribent som i sitt förord självkritiskt beskriver sin bok med ett källkritiskt resonemang.¹⁰⁹

Källorna för analys av operation Neptune Spear är huvuddelen sekundärkällor och i huvudsak samtidiga.¹¹⁰ En för undersökningen primärkälla utgörs av Owens ”*No Easy Day*”.¹¹¹ Författaren var en av operatörerna som deltog i operationen och texten hanteras utifrån de risker som föreligger avseende tendens och beroende. Båda ovanstående exempel på källor kommer att jämföras med övrig relevant litteratur för att pröva empirins äkthet.¹¹²

---

¹⁰⁵ Elektroniska kopior från det brittiska ”The National Archives” (TNA) samt Norges ”Hjemmefrontmuseum” (NHM).

¹⁰⁶ Esaiasson et al., 2015, s. 292-293.

¹⁰⁷ Torsten Thurén, *Källkritik*, Stockholm: Liber AB, 2005, s. 200.

¹⁰⁸ Esaiasson et al., 2015, s.292-295.

¹⁰⁹ Asgeir Ueland, *Kampen om Tungvattnet- Den största sabotageoperationen i Norge under andra världskriget*, Översatt av Jan Wibom, Borgå: Fischer & Co, 2016, s. 9-12.

¹¹⁰ Esaiasson et al., 2015, s. 294.

¹¹¹ Mark Owen, *No Easy Day, The Navy Seal mission that killed Osama Bin Laden*, London: Penguin Group, 2013. *Skriven under pseudonym, men har senare offentliggjorts.*

¹¹² Esaiasson et al., 2015, s. 291-296.

4.4 Operationalisering

Operationaliseringen i den här undersökningen definierar, operationella indikatorer för McRavens principer för specialoperationer samt understödjande förmågor. Detta för att stödja identifiering av variablerna i empirin. Genom att utgå från McRavens respektive Baudins teoretiska definitioner, stöds undersökningen av en god överensstämmelse mellan begrepp. Detta som stöd till att uppnå en god begreppsvaliditet.¹¹³

I kapitel fem sker undersökningens analys med stöd av framtaget analysverktyg (se figur 3). Analysverktyget är skapat genom att inledningsvis definiera indikatorer för McRavens principer om specialoperationer.¹¹⁴ Därefter definieras indikatorer för understödjande förmågor, med stöd av de sex grundläggande förmågorna (underrättelser, ledning, skydd, verkan, uthållighet, rörlighet).¹¹⁵ De operationaliserade förmågorna nyttjas som variabler, för att identifiera förstärkning alternativt försvagning av McRavens principer i respektive fall. Analysverktyget stödjer att söka svar på undersökningens frågeställning:

- *Hur förstärker, alternativt försvagar, understödjande förmågor McRavens principer för specialoperationer?*

I analysen kommer understödjande förmågors påverkan att lyftas fram, inte i betydelse men i textuellt utrymme, mot bakgrund av undersökningens syfte. I vilken utsträckning understödjande förmågor uppfyller respektive indikator, baseras på författarens tolkning av det sammanvägda materialet som studeras.

Avslutningsvis sker en analys av respektive fall, avseende understödjande förmågors direkta eller indirekta påverkan på viktiga händelser, i relation till McRavens teori om relativ överlägsenhet. Med stöd av genomförd analys av understödjande förmågors påverkan på fallets viktiga händelser, visualiseras en aktuell graf över hur styrkan uppnådde relativ överlägsenhet. Visualiseringen beskriver styrkans sårbarhetsområde samt tidsvariabeln. Detta syftar sammantaget till att svara på undersökningens andra frågeställning:

- *Vilken betydelse har understödjande förmågor, för att specialförbandsstyrkor uppnår relativ överlägsenhet?*

---

¹¹³ Esaiasson et al., 2015, s. 56-61.

¹¹⁴ McRaven, 1996, s. 11-23.

¹¹⁵ Baudin och Cedergren, 2005, s. 125.

McRavens principer:	Identifierade indikatorer för McRavens principer:	Indikatorer för understödjande förmågors förstärkning alternativt försvagning av McRavens principer:
ENKELHET	- Begränsa antalet målsättningar. - Goda underrättelser. - Innovation (teknisk/taktisk).	Bidrog understödjande <i>underrättelser</i> eller <i>ledning</i> till att begränsa antalet målsättningar? Bidrog understödjande förmågor med tillgång till goda underrättelser i planering och genomförande? Tillämpades teknisk alt. taktisk innovation av någon understödjande förmåga? Bidrog någon understödjande förmåga till teknisk alt. taktisk innovation? Försvagades enkelhet genom omfattningen av understödjande förmågor?
SÄKERHET	Hög säkerhet [operationssekretess] vid planering och förberedelser (skydda tidpunkten för ett anfall och transportmetoden till målområdet).	Förstärkte understödjande förmågor uppdragets operationssekretess? Försvagade någon understödjande förmåga uppdragets operationssekretess?
REPETITION	Minst en fullskalig förövning, men helst två fullskaliga förövningar skall genomföras före ett uppdrag.	Vilken påverkan hade understödjande förmågor för genomförandet av förövning?
ÖVERRASKNING	- Eftersträva vilseledning. - Val av tidpunkt. - Utnyttja motståndarens sårbarheter.	Påverkade understödjande förmågor vilseledning av motståndaren? Påverkade <i>ledning</i> eller <i>underrättelser</i> styrkans val av tidpunkt? Påverkade <i>ledning</i>, <i>underrättelser</i> eller <i>verkan</i> utnyttjande av motståndarens sårbarheter? Försvagade understödjande förmågor specialförbandsstyrkans vilseledning, val av tidpunkt eller utnyttjande av motståndarens sårbarheter?
TEMPO	- Ta sig till objektet så snabbt som möjligt. - Tempo vid specialoperationer är i relation till tid och inte i relation till motståndarens vilja till motstånd.	Nyttjades understödjande resurser för ökad <i>rörlighet</i> i syfte att ta sig till objektet så snabbt som möjligt? Om inte, vilken betydelse fick det för styrkans tempo?
SYFTE	- Förstå och genomföra uppdragets viktigaste målsättning. - Den enskilde soldatens personliga åtagande för uppgiftens lösande.	Påverkade understödjande förmågor styrkans förståelse och genomförande av uppdragets viktigaste målsättning?

Figur 3: Analysverktyg framtaget utifrån McRavens principer för specialoperationer¹¹⁶ samt de grundläggande förmågorna.¹¹⁷

¹¹⁶ McRaven, 1996, s. 8-23.

¹¹⁷ Baudin och Cedergren, 2005, s. 125-129.

4.5 Validitet och reliabilitet

En svaghet med vald metod och dess påverkan på resultatet, är det begränsade antalet analysenheter som studeras. Det är en utmaning att inte förbise en eventuell okänd faktor med påverkan på sambandet. Slutsatserna av den här undersökningen är att betrakta som beskrivande av ett teoretiskt samband, vilket stödjer undersökningens resultatvaliditet. Ovanstående är relaterat till undersökningens interna validitet och hanteras genom en transparent presentation av undersökningen.¹¹⁸

Undersökningen vilar på en kumulativ metod, operationalisering av McRavens teori förekommer i tidigare forskning på grundläggande nivå.¹¹⁹ McRavens teori är tydlig avseende nedbrytning av respektive princip i nyckelbegrepp (se figur 3), vilka är lämpliga att utgöra indikatorer i empirin.¹²⁰ Ovanstående är relaterat till en strategi att med undersökningen tillämpa en systematisk argumentation som stöd till undersökningens resonemangsvaliditet.¹²¹

Undersökningen försvagas av att i huvudsak vila på sekundärkällor och avsaknaden av källor från ett motståndarperspektiv. Här avser författaren belysa eventuella brister med en källkritisk analys vilket beskrivs i kapitel 4.3.¹²² Undersökningen avser att genom en transparent tillämpning av metod och analys belysa hur slutsatser är framtagna, och således eftersträva en god resultatvaliditet.¹²³

4.6 Forskningsetiska överväganden

Undersökningen har ingen direkt interaktion med människor och forskningsetiken har således inte någon direkt påverkan på datainsamlingen. Undersökningen omfattas ej av information som är föremål för någon säkerhetsskyddsklassificering utan baseras uteslutande på öppna källor.¹²⁴

---

¹¹⁸ Esaiasson et al., 2015, s. 59.

¹¹⁹ Mathias Atterland, "Understödjande infanteri - en organisatorisk tillgång eller belastning för ett specialförbandssystem?" *Självständigt arbete (15 hp)*, Stockholm: Försvarshögskolan, den 5 juni 2016, som ett exempel.

¹²⁰ McRaven, 1996, s. 8-23.

¹²¹ Esaiasson et al., 2015s. 61-62.

¹²² Johannessen och Tufte, 2003, s. 28.

¹²³ Esaiasson et al., 2015, s. 64.

¹²⁴ Johannessen och Tufte, 2003, s. 60-66.

5. Fallstudie

5.1 Bakgrund, planering och genomförande av Operation Neptune Spear

Ett årtionde av underrättelseinhämtning närmade sig slutet i början av 2011. Den 29 april 2011, tog president Obama beslutet att ett helikopterburet rädföretag med specialförband skulle genomföras. Målet var att gripa eller döda, Al-Qaidas ledare Bin Laden. Det strategiskt prioriterade objektet, var en elektroniskt avskärmad och insynsskyddad bostadsbyggnad i utkanten av Abbottabad, Pakistan.¹²⁵ Specialoperationen var formellt under ledning av underrättelseorganisationen, ”Central Intelligence Agency” (CIA). Genom CIAs mandat kunde operationen vid behov döljas, alternativt förnekas.¹²⁶ I praktiken så genomfördes operationen av ett militärt specialförband ur ”Joint Special Operations Command” (JSOC).¹²⁷ Ansvarig i operationsområdet var dåvarande chefen för JSOC, Amiral McRaven.¹²⁸ Specialförbandsstyrkan upprättades av en enhet ur amerikanska flottans specialförband, ”Naval Special Warfare Development Group” (DEVGRU).

Specialoperationen var understödd av omfattande resurser, vilka var i princip omedelbart gripbara genom JSOCs operationer i Afghanistan. En snabbinsatsstyrka avdelades som reserv i två stycken helikoptrar, av modell MH-47E ”Chinook”, för framgruppering till Pakistan. Reserven medförde bränsle för tankning av de helikoptrar som transporterade huvudstyrkan till målet. Ytterligare en helikopterburen reserv, med en numerärt större styrka framgrupperades inom Afghanistan.¹²⁹ Målet var kontinuerligt övervakat, för underrättelseinhämtning och informationsdelning i real-tid, av en obemannad luftfarkost av modell RQ-170 ”Sentinel”.¹³⁰ I beredskap och för luftövervakning, understöddes specialförbandsstyrkan, av stridsflygplan samt flygplan för luftstridsledning.¹³¹

Klockan 23.00, lyfte huvudstyrkan från en främre bas i Jalalabad med två modifierade helikoptrar av modell MH-60. Pakistanskt luftförsvar och radartäckning var i huvudsak fokuserat mot den indiska gränsen, men hade tillgång till luftburna luftövervakningssystem samt stridsflygplan. Den cirka tjugofem mil långa, taktiska flygningen, med helikoptrar genomfördes utan upptäckt av pakistanskt luftförsvar.¹³² Vid insättandet av specialförbandsstyrkan mot målet tappade en av helikoptrarna bärkraft och tvingades att nödlända. Samtlig personal kunde ändå urlasta utan skador, striden på målet fortlöpte i huvudsak enligt plan. Med stöd av explosiv forcering, genomsöktes hela målet med ett relativt högt tempo. Bin Laden nedkämpades tillsammans med ytterligare två män under genomsöket, varvid en tidspressad insamling av underrättelser fortlöpte.¹³³ Den nödländade helikoptern förstördes genom sprängning, därefter lämnade specialförbandsstyrkan målet i helikopter med Bin Ladens döda kropp. Efter att ha genomfört en tankning vid den framskjutna reservstyrkan, var hela specialförbandsstyrkan återsamlad i Jalalabad, klockan 03.00.¹³⁴

---

¹²⁵ Peter Bergen, *Manhunt, from 9/11 to Abbottabad, The ten-year search for Osama Bin Laden*, London: The Bodley Head, 2013, s. 205.

¹²⁶ Seth G. Jones, *Hunting in the Shadows - The pursuit of AL QAÍDA since 9/11*, New York: W. W. Norton Company, 2012, s. 423.

¹²⁷ Searle, 2017, s. 23.

¹²⁸ Bergen, 2013, s. 214-215.

¹²⁹ Mark Bowden, *The Finish, The killing of Osama Bin Laden*. Croydon: CPI Group Ltd, 2012, s. 185.

¹³⁰ Bergen, 2013, s. 217.

¹³¹ Bowden, 2012, s. 211-212.

¹³² Bergen, 2013, s. 215-216.

¹³³ Owen, 2013, s. 243-284.

¹³⁴ Bowden, 2012, s. 233.

5.2 Analys av Operation Neptune Spear

5.2.1 Analys av Operation Neptune Spear utifrån McRavens principer

Enkelhet. Panzeri hävdar 2014, att operationen var avgränsad till två målsättningar vilka båda uppnåddes. Bin Laden skulle gripas eller dödas, kroppen skulle medföras, samt att underrättelser skulle inhämtas från byggnaden.¹³⁵ Enligt Owen, erhöll den genomförande enheten tydliga juridiska riktlinjer att uppgiften inte var att döda Bin Laden, om han inte utgjorde något hot.¹³⁶ Avgränsningarna är en indikator, för en understödjande tillämpning av förmågan ledning, genom "ett tydligt angivet mål".¹³⁷

Understödjande förmågor av underrättelser, inhämtade av främst CIA, bidrog till planering och förberedelser av operationen. Trots att beslut om insats togs utan att det var bekräftat att Bin Laden befann sig på objektet,¹³⁸ kunde de omfattande understödjande underrättelseförmågorna, stödja den detaljerade planeringen, förberedelser och förövning.¹³⁹

Taktiskt utgör operationen inget exempel på särskild innovation, utan är snarare ett exempel på omhändertagande av årtal av erfarenheter från räder i Irak och Afghanistan.¹⁴⁰ Krig som bidragit till att specialförbandsstyrkan från start var tekniskt överlägsen motståndaren i duellsituationer.¹⁴¹ Ett utrerat exempel på teknisk innovation, syftande till skydd av den understödjande förmågan för rörlighet, var de modifierade helikoptrarna av typ MH-60. Helikoptrarna var modifierade för att undvika upptäckt av radarsystem samt att begränsa det karaktäristiska ljudet från plattformens rotor. Den reella effekten av att nyttja de modifierade helikoptrarna kan rimligtvis ifrågasättas, eftersom också MH-47E helikoptrarna, framgrupperade in i Pakistan.¹⁴²

McRaven menar i relation till Son Tay räden 1970, att principen enkelhet bör förstås till del som en paradox. Jämförbart med operation Neptune Spear, så kännetecknas Son Tay räden av omfattande understödjande förmågor. McRaven hävdar att omfattande understödjande underrättelser och teknisk innovation kan bidra till principen enkelhet. Omfattande understödjande plattformar resulterar likväl i ett komplicerande krav på koordinering och samordning. Trots ett omfattande behov av förövning, koordinering och samordning kan operationen utgöra en enkel operation utifrån deltagande styrkors erfarenhet.¹⁴³

Variablerna ledning, underrättelser, och rörlighet förstärkte principen enkelhet. Det omfattande antalet understödjande förmågor till trots, så försvagades inte principen enkelhet, tack vare styrkans erfarenhet.

---

¹³⁵ Peter F. Panzeri Jr, *Killing Bin Laden-Operation Neptune Spear 2011*, New York: Osprey Publishing Ltd., 2014, s. 73.

¹³⁶ Owen, 2013, s. 196.

¹³⁷ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

¹³⁸ Bergen, 2013 s. 197-198.

¹³⁹ Owen, 2013, s. 186-188, 192.

¹⁴⁰ Bowden, 2012, s. 152.

¹⁴¹ Owen, 2013, s. 228-229.

¹⁴² Bergen, 2013, s. 215-216.

¹⁴³ McRaven, 1996, s. 324.

Säkerhet. Operation Neptune Spear kännetecknas av en framgångsrik operationssekretess, med tanke på det stora antalet politiker, myndighetspersoner samt militära befattningshavare som delgavs information. General Petraeus, dåvarande amerikansk styrkechef i Afghanistan, var den enda amerikanska officeren, utanför avdelad organisation, som sent inför genomförandet blev insatt i operationen.¹⁴⁴ Desto fler individer, organisationer och understödjande förmågor, som efter hand, blev delgiven operationen, desto svagare upplevdes principen säkerhet av specialförbandsstyrkan.¹⁴⁵

Omfattningen av understödjande förmågor indikerar en försvagning av principen säkerhet, men operationen är likafullt ett framgångsrikt exempel på tillämpning av operationssekretess. Det finns inga indikationer på att tidpunkten för anfallet samt transportmetod var röjda innan genomförandet.

Repetition. Specialoperationen hade föregåtts av intensiva, omfattande och fullskaliga förövningar mot en skalenligt uppförd modell av målet i North Carolina, USA. Owen hävdar dock att behovet av förövning av den egna styrkan, var underordnat ett behov av att övertyga politiska beslutsfattare om operationens möjligheter till framgång.¹⁴⁶

Trots att avsevärda resurser avdelades till uppförandet av en skalenlig modell av byggnaden, begicks ett avgörande misstag. Den betongmur som omgärdade det verkliga målet, replikerades av ett kedje-länkat stängsel. Betongmuren tillsammans med värmen i operationsområdet, resulterade i att en av de modifierade helikoptrarna tappade all bärkraft och tvingades att nödlända.¹⁴⁷

Misstaget tilltrots, indikeras en förstärkning av principen repetition från variablerna ledning och underrättelser, genom omfattande men tydligt avgränsad förövning.

Överraskning. Understödjande personal i operationsområdet bidrog till att utnyttja motståndarens sårbarhet. Genom att generera ett strömavbrott vid tidpunkten för operationens genomförande. Strömavbrott ingick i normalbilden i området, och bidrog till att specialförbandsstyrkans teknikövertag med avancerad mörkerutrustning, kunde exploateras för egen förmåga till verkan samt skydd.¹⁴⁸

Understödjande underrättelser var beslutsunderlag för val av tidpunkt för anfallet, utifrån identifierade sårbarheter hos motståndaren. Omfattande underrättelseinhämtning i tid och resurser, avdelades för att bekräfta Bin Ladens närvaro samt skapa en normalbild över målet.¹⁴⁹

Understödjande helikopterresurser för rörlighet resulterade i en incident, som försvagade principen överraskning. Nödländningen av helikoptern på objektet försvagade operationens överraskningsmoment. Förhoppningen var att boende i närheten, skulle anta att helikopterstyrkan besökte den närliggande pakistanska officersakademin.

---

¹⁴⁴ Bergen, 2013, s. 215-216.

¹⁴⁵ Owen, 2013, s. 200, 212.

¹⁴⁶ Ibid, s. 191-192.

¹⁴⁷ Bergen, 2013, s. 218-219.

¹⁴⁸ Panzeri, 2014, s. 75

¹⁴⁹ Bergen, 2013, s. 198.

Nödlandingen resulterade i att operationen omöjligtvis kunde förnekas till media samt att överraskningsmomentet var förlorat.¹⁵⁰

Understödjande förmågor av variablerna underrättelser samt rörlighet, men även möjligheten att exploatera egen verkan och skydd, indikeras som förstärkning av principen överraskning. Principen överraskning försvagades likväl av understödjande förmågor för rörlighet.

Tempo. I samband med att en helikopter nödlandade på objektet framgrupperade en av styrkans helikopterburna reserver mot målet. Här möjliggjorde understödjande ledningsförmåga att helikopterburna reserver för verkan och rörlighet, kunde säkerställa ett fortsatt högt tempo i relation till tid.¹⁵¹

Det bränsle som medfördes av den helikopterburna reserven, till en främre tankningsplats, säkerställde specialförbandsstyrkans uthållighet.¹⁵² Detta medgav i förlängningen att styrkan kunde säkerställa fortsatt rörlighet. Fortsatt rörlighet medgav även ett högt tempo i relation till tiden, samt till larmade pakistanska stridsflygplan.¹⁵³

Understödjande förmågor för ledning, rörlighet och uthållighet indikeras som förstärkning av principen tempo.

Syfte. Gripande eller dödandet av Bin Laden, var ett strategiskt prioriterat mål som tydligt kommunicerats till genomförande enheter. Understödjande ledningsförmåga delade i realtid information mellan stridsteknisk, taktisk, operativ och strategisk nivå. Det var dock inte strategisk ledningsförmåga som påverkade den enskilde soldatens åtagande för lösandet av uppgiften. Den enskilde soldaten fokuserade närmast på ett professionellt förhållande till uppgiften.¹⁵⁴

Genomförandet av uppdragets andra målsättning, att inhämta underrättelser från objektet, försvagades av begränsningar i uthållighet. Exploateringen av byggnaden genomfördes med stor tidspress på grund av kravet att bibehålla tempo samt kravet på att tanka helikoptrarna innan transport till Afghanistan.¹⁵⁵

---

¹⁵⁰ Bergen, 2013, s. 219.

¹⁵¹ Ibid, s. 219-220.

¹⁵² Ibid, s. 216

¹⁵³ Ibid, s. 226.

¹⁵⁴ Owen, 2013, s. 233, 269-271.

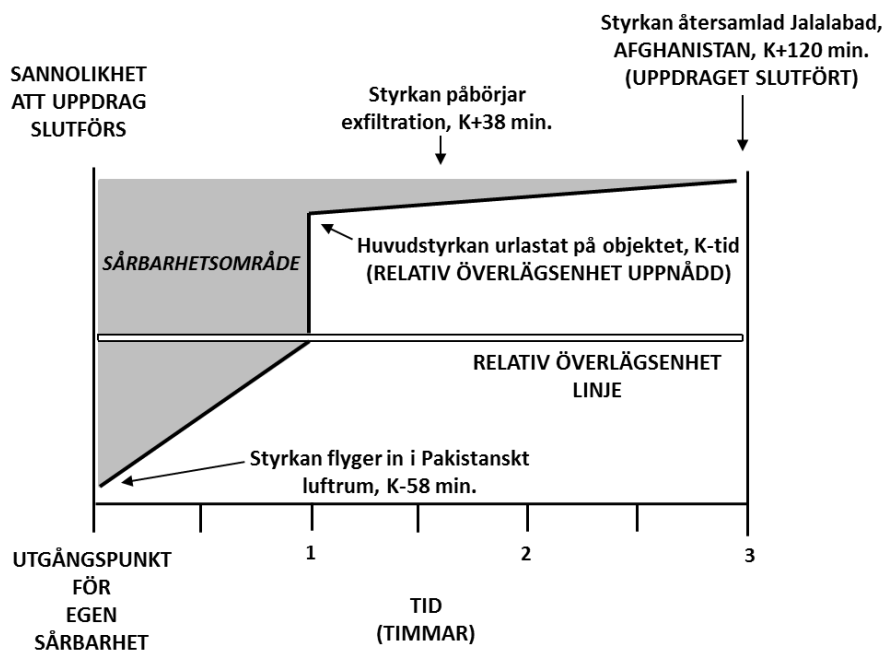
¹⁵⁵ Ibid, s. 283.

5.2.2 Analys av relativ överlägsenhet under Operation Neptune Spear

Specialförbandsstyrkans utgångspunkt för egen sårbarhet inträffade i samband med passagen till Pakistanskt luftrum, vilket illustreras i grafens vänstra hörn. Omfattande understödande förmågor av underrättelser och verkan bidrog direkt till att mitigera den risk som utgjordes av främst pakistanskt flygvapen. Målet var kontinuerligt övervakat under anfallet. När en av helikoptrarna som transporterade huvudstyrkan nödlandade, framgrupperades del av reserven vilket säkerställde fortsatt rörlighet för egen styrka.¹⁵⁶

Sårbarheten var bedömd som störst i samband med att huvudstyrkan var luftburen, hovrande över objektet.¹⁵⁷ Som framgår av grafen nedan, så uppnåddes en relativ överlägsenhet över motståndaren på K-tid, när specialförbandsstyrkan urlastat personal på och i anslutning till objektet.¹⁵⁸ När huvudstyrkan var åter upplastade, i de understödande helikopterplattformarna, bedöms eget sårbarhetsområde avsevärt minska. Framgrupperad förmåga till uthållighet säkerställde rörlighet under exfiltrationen.¹⁵⁹ Uppdraget var slutfört i samband med att styrkan var åter i Jalalabad. Påståendet underbyggs av de politiska och militära risker som förelåg för operationen och egen styrka. Men även vikten av att kontrollera begravningen av Bin Laden, för att undvika motståndarens möjligheter att exploatera ett martyrskap.¹⁶⁰

Understödjande förmågor för underrättelser samt rörlighet var variabler, som direkt påverkade de visualiserade viktiga händelserna under operationen. Verkan och uthållighet var variabler som indirekt påverkade viktiga händelser.

Figur 4: Relativ överlägsenhet för operation Neptune Spear.¹⁶¹

¹⁵⁶ Bergen, 2013, s. 216-218.

¹⁵⁷ Owen, 2013, s. 187.

¹⁵⁸ Panzeri, 2014, s. 72.

¹⁵⁹ Bergen, 2013, s. 219-220, 226.

¹⁶⁰ Ibid, s. 241-243.

¹⁶¹ Tidsangivelser är hämtade från, Panzeri, 2014, s. 46, 56, 71.

5.3 Bakgrund, planering och genomförande av Operation Gunnerside

Sommaren 1942 formaliserades, efter bilaterala samtal mellan USAs president Roosevelt och Storbritanniens premiärminister Churchill, en tydlig politisk vilja att förneka Tyskland tillgång till tungt vatten från fabriken i Vemork, Norge. Uppgiften erhöles efter politisk påtryckning högsta prioritet av de allierades Combined Operations HQ.¹⁶² Då fabriken utgjorde ett prioriterat mål, genomfördes omfattande flygrekognoseringssupdrag redan från sommaren 1942. Detta syftade till sammanställning av underrättelser samt måldata.¹⁶³

Planering och förberedelser av Operation Gunnerside initierades formellt av SOE 23 november 1942, tre dagar efter ett katastrofalt misslyckande med föregående Operation Freshman.¹⁶⁴ Ett tidigare utvecklat handlingsalternativ, att nyttja en mindre styrka för att förstöra vitala delar i anläggningen,¹⁶⁵ blev nu beslutat att utvecklas till en plan med högsta prioritet.¹⁶⁶ En specialförbandsstyrka upprättades med personal ur den norska enheten "Kompani Linge". Sex välutbildade soldater valdes ut för en luftlandsättning med fallskärm över ödemarksområdet Hardangervidda, för att därefter återsamla med den sedan tidigare insatta enheten "Grouse II", bestående av fyra soldater.¹⁶⁷ Den 15 december erhöles enheten en tydlig order och planen var för ett genomförande kring jul 1942.¹⁶⁸

Efter en längre tid av väntan på gynnsamt väder, luftlandsattes enheten med fallskärm över Hardangervidda, två minuter efter midnatt den 17 februari 1943. Gunnerside enheten och Grouse II återsamlades inom sju dygn efter luftlandsättningen. Detaljplanering, rekognosering och informationsinhämtning via kontakter ur lokalbefolkningen fortlöpte, med målet att färdigställa en detaljerad stridsplan för natten mot 28 februari 1943. Anfallsstyrkan bestående av nio soldater avmarscherade medels skidmarsch, kl. 20 den 27 februari. Efter att ha genomfört skidavlämning, korsade styrkan ravinen, för att därefter tyst forcera en port in till området och utgångsgruppera för anfall. Operationen genomfördes enligt detaljplaneringen, utan upptäckt av tyska skyddsstyrkor, med en fullständig förstörelse av målet. Efter tillbakaryckning delades styrkan enligt tidigare planering. Del av styrkan skulle nu gruppera för fortsatt motstånd i Norge och delar påbörjade en krävande skidmarsch mot Sverige i syfte att exfiltrera till Storbritannien.¹⁶⁹

Operationen ansågs som en operativ framgång vid SOE HQ i London.¹⁷⁰ Den militärstrategiska effekten av operationen har på senare tid diskuterats, och argument har framförts som ifrågasätter värdet av "tungt vatten" för Tysklands atomvapenprogram. Tveklöst utgjorde fabriken ett prioriterat mål, men historieforskare har spekulerat att operationens sammantagna värde var vilseledning syftande till att förstärka vikten av tungt vatten.¹⁷¹

---

¹⁶² Richard Wiggan, *Operation Freshman*. London: WILLIAM KIMBER & CO, LIMITED, 1986, s. 24.

¹⁶³ Ueland, 2016, s. 102 samt bilddel.

¹⁶⁴ Wiggan, 1986, s. 30-32.

¹⁶⁵ *Ibid*, s. 24.

¹⁶⁶ Ueland, 2016, s. 133.

¹⁶⁷ *Ibid*, s. 7, s. 133-136.

¹⁶⁸ *Ibid*, s. 149-151.

¹⁶⁹ *Ibid*, s. 158-178.

¹⁷⁰ Knut Haukelid, *Skis against the Atom*, London: WILLIAM KIMBER & CO, LIMITED, 1954, Introduction by Major-General Sir Colin Gubbins, s. 21.

¹⁷¹ Nigel West, "SOE's achievements: Operation gunnerside reconsidered." *The RUSI Journal* 148:2 (2003): 76-77, s. 77.

5.4 Analys av Operation Gunnerside

5.4.1 Analys av Operation Gunnerside utifrån McRavens principer

Enkelhet. Operationens avgränsade målsättning med ett tydligt syfte,¹⁷² påverkade principen enkelhet genom att fokusera förövning och begränsa styrkans storlek.¹⁷³ Avgränsningen är en indikator, för en understödjande tillämpning av förmågan ledning, genom ”ett tydligt angivet mål”.¹⁷⁴

Vid planering, förberedelser och genomförande hade enheten tillgång till omfattande underrättelser genom understödjande förmågor. Underrättelser inhämtades från förkunskaper hos nyckelindivider, flygspaning,¹⁷⁵ lokalkännedom hos medlemmar i styrkan samt via kontakter mot lokalbefolkning. Tillgången till underrättelser från understödjande förmågor, medgav att styrkan identifierade hinder och risker för operationen, vilket mitigerades i detaljplanering och förberedelser av operationen.¹⁷⁶

Styrkan medförde ett särskilt verktyg för forcerande av en specifik grind samt nyttjade ett elastiskt sprängämne. Ovanstående åtgärder är exempel på tekniska förberedelser som bidrog till snabbhet på anfallsmålet.¹⁷⁷ Åtgärderna tillskrivs dock inte i den här undersökningen, en avgörande innovativ dignitet i relation till principen enkelhet.¹⁷⁸

Indikering av taktisk innovation var styrkans flexibla uppträdande med civila kläder. Specialförbandsstyrkan uppträdde med militär uniform under operationens genomförandefas syftande till att tydligt definiera aktionen som en militäroperation och därigenom undvika repressalier mot den norska civilbefolkningen.¹⁷⁹ Rekognosering av framryckningsvägar innan överfallet genomfördes i civila kläder av en soldat.¹⁸⁰ Styrkan samverkade under hela perioden med underrättelse och sabotageagenter i ockuperade Norge.¹⁸¹ Mandat att uppträda i civila kläder är en indikator för hur ledning förstärkte principen om enkelhet.

Understödjande förmågor av variablerna underrättelser och ledning indikeras som förstärkning av principen enkelhet. Underrättelser genom att identifiera hinder och risker, ledning genom en avgränsad målsättning samt tilldelning av mandat.

---

¹⁷² NHM, Gunnerside 1, Operation instruction No.1, 1942

¹⁷³ Ueland, 2016, s. 133-135.

¹⁷⁴ Baudin och Cedergren, 2005, s. 127.

¹⁷⁵ Haukelid, 1954, s. 63.

¹⁷⁶ Ueland, 2016, s. 163.

¹⁷⁷ Ibid, s. 171-173

¹⁷⁸ McRaven, 1996, s.13-14.

¹⁷⁹ Gallagher, Thomas. *Attack i Norge*. Borås: Centraltryckeriet AB, 1975, s. 130.

¹⁸⁰ Ueland. *Kampen om Tungvattnet*, 2016, s.177.

¹⁸¹ Ibid, s. 196.

Säkerhet. Inom SOE, inför samt under operationen tillämpades säkerhetsrutiner genom sektionering av skyddsvärd information¹⁸² och personal. Enheten fick inledningsvis knapphändig information om objektet samt isolerades under månader inför uppdraget vid SOEs ”Special Training School” (STS) 61. Dessa åtgärder syftade till operationssekretess.¹⁸³

Det finns inga indikationer på att tidpunkten för anfallet eller transportmetod till operationsområdet röjdes under operationen, vilket måste anses vara ett exempel på en framgångsrik operationssekretess. Detta mot bakgrund av den föregående misslyckade operation Freshman samt oplanerade kontakter med civilbefolkningen under operationens genomförande.

Understödjande förmågor för variabeln skydd indikeras som förstärkning av principen enkelhet, genom sektionering av information och isolering av styrkan.

Repetition. Den 12 december 1942, påbörjades förberedelser med utbildning och förövning vid STS 17. Under fyra dagar genomfördes intensiv utbildning och förövning med sprängmedel på en precis och skalenlig modell av tungvattenrummet. Parallellt genomförde enheten egen förövning med skjutövningar, kart- och materiell tjänst. Det genomfördes även studier av terrängen och träning på en uppbyggd modell över området samt vapentjänst.¹⁸⁴ Det genomfördes inte någon fullskalig förövning av operationens genomförande.

Variabeln underrättelser indikeras som förstärkning av principen repetition, genom detaljerad och fokuserad förövning.

Överraskning. Stridsplanen valdes till stora delar utifrån framryckningsväg, via ravinen och järnvägen till anfallsmålet, bedömdes utgöra en sårbarhet i skyddsstyrkans bevakning som kunde exponeras. En dold fram- respektive tillbakaryckning bedömdes bidra till ett överraskande av motståndaren och mitigera risker mot egen personal.

Tidpunkten för anfallet valdes till efter de tyska skyddsstyrkornas vaktombyte under den första timmen, 28 februari.¹⁸⁵ Det finns ingen information om att styrkan eftersträvade vilseledning av motståndaren.

Variabeln underrättelser indikeras som förstärkning av principen överraskning, genom val av tidpunkt samt utnyttjande av motståndarens sårbarheter.

---

¹⁸² Haukelid, 1954, s. 64, 86.

¹⁸³ Ueland, 2016, s. 151.

¹⁸⁴ Ibid, s. 149-150, s. 163.

¹⁸⁵ Ibid, s. 164-165.

Tempo. Understödjande förmågor med taktisk lufttransport för rörlighet, bidrog till infiltration av styrkan med fallskärm i operationsområdet.¹⁸⁶

Specialförbandsstyrkan ansåg efter detaljplanering och rekognosering, att en dold framryckningsväg är överordnat ett högt tempo i relation till tid.¹⁸⁷ Styrkan förflyttade sig med skidor och pulka i ett huvudsakligt ödemarksområde, vilket bidrog till ett dolt uppträdande och skydd. I relation till tid och att ta sig till objektet så snabbt som möjligt, är avsaknaden av påverkan från någon variabel en indikator.

Avsaknaden av understödjande förmågor för rörlighet i operationsområdet, indikerar en försvagning av principen tempo.

Syfte. Specialförbandsstyrkan var övertygad om att operation skulle genomföras till varje pris och enskilda soldater var väl införstådda med uppdragets viktigaste målsättning.¹⁸⁸ Om styrkechefen skulle stupa var övriga beredd att handla på eget initiativ. Om enheten fick stridskontakt innan sprängstyrkan var på anfallsmålet skulle understödsomgången överta uppgiften att spränga objektet. Styrkechefen gav tillika order att: ”om någon håller på att tas till fånga, skall han ta sitt eget liv”.¹⁸⁹

Variabeln ledning indikeras som förstärkning av principen syfte, genom att styrkan tydligt förstått och genomfört uppdragets viktigaste målsättning.

---

¹⁸⁶ Ueland, 2016, s. 152.

¹⁸⁷ Wiggan, 1986, s. 164-165.

¹⁸⁸ Haukelid, 1954, s. 63-64.

¹⁸⁹ Ibid, s. 170.

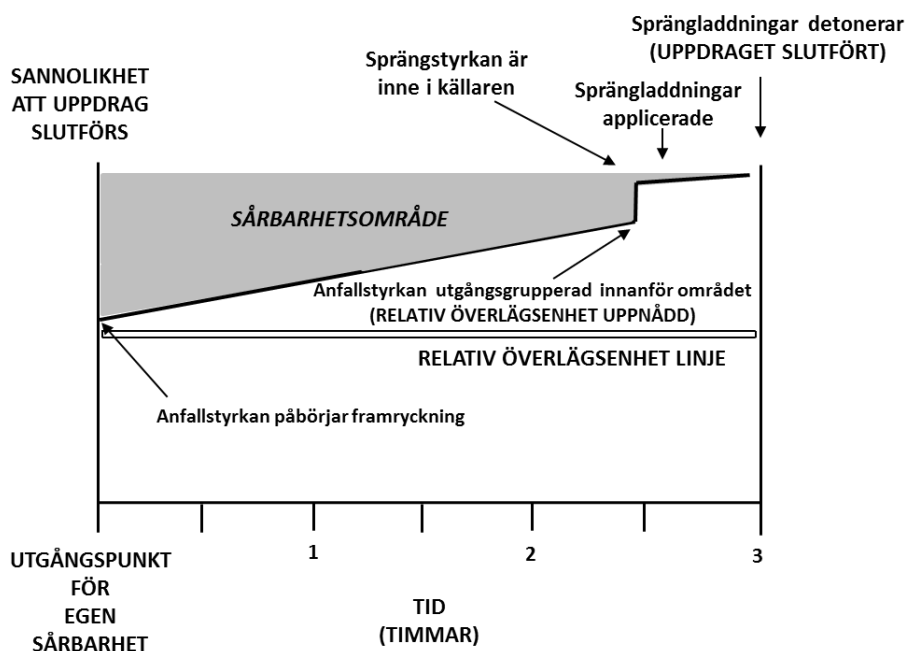
5.4.2 Analys av relativ överlägsenhet under Operation Gunnerside

Enligt McRaven har operationer, som förlitar sig på ett dolt uppträdande en inneboende svaghet, men likväl en överväldigande styrka. Så länge som anfallsstyrkan lyckas uppträda dolt så exponeras de inte för ”motståndarens vilja”, och har därmed mer än 50 procent chans att lyckas med sitt uppdrag. Den uppenbara svagheten med en operation som förlitar sig på ett dolt uppträdande, är att skulle styrkan upptäckas så är chanserna att lyckas nära nog obefintliga.¹⁹⁰ Som visualiseras nedan så stödjer ovanstående, att grafen för operation Gunnersides sårbarhetsområde, har en utgångspunkt över linjen för relativ överlägsenhet.

Det går att argumentera för att sårbarhetsområdet för specialförbandsstyrkan, påbörjades redan vid inpassering inom verkansområde för tyskt luftvärn. Som framgår av grafen nedan, så utgår den här analysen från styrkans medvetna byte till militär uniform och avslutas vid detonering av laddningarna. Vid en framgångsrik förstöring av objektet, var operationen att betrakta som lyckad, oavsett eventuella senare förluster. Risktagningen bör förstås i kontexten av ett pågående världskrig och målets strategiska betydelse.

Aktuella underrättelser från bl.a. understödjande agenter, omsattes i detaljplanering och kunde nyttjas till exploatering av motståndarens sårbarheter i försvaret av fabriken. Den för motståndaren dolda framryckningen, sprängningen och tillbakaryckningen, medgav att specialförbandsstyrkan aldrig exponerades för en stridskontakt och därigenom begränsade eget sårbarhetsområde.

Variabeln underrättelser hade en direkt påverkan, på att sprängstyrkan dolt tog sig in i källaren samt effektivt applicerade laddningarna.¹⁹¹ Viktiga händelser där underrättelser var en förutsättning för framgång visualiseras i grafen nedan.

Figur 5: Relativ överlägsenhet för operation Gunnerside.¹⁹²

¹⁹⁰ McRaven, 1996, s. 102.

¹⁹¹ SOE History 129, S.O.E and Heavy Water 1942-1945, TNA HS7-181, 1945

¹⁹² SOE/Norway 44 (vol. 5), Operation GUNNERSIDE, TNA HS2-189, 1945, s. 13-17.

5.5 Understödjande förmågors påverkan på McRavens principer

I figur nedan sammanfattas samt kommenteras, hur variablerna av understödjande förmågor, påverkat McRavens principer för specialoperationer. Ett i huvudsak positivt samband, mellan understödjande förmågor och McRavens principer, konstateras efter genomförd analys.

McRavens principer:	OP Neptune Spear:	OP Gunnerside:
ENKELHET	[+] Ledning, underrättelser, och rörlighet , det omfattande antalet understödjande förmågor tilltrots, så försvagades inte principen enkelhet, tack vare styrkans erfarenhet.	[+] Underrättelser och ledning , Underrättelser genom att identifiera hinder och risker, ledning genom en avgränsad målsättning samt mandat.
SÄKERHET	[-] Omfattningen av understödjande förmågor . Det finns inga indikationer på att tidpunkten för anfallet samt transportmetod var röjda innan genomförandet.	[+] Skydd , såsom sektionering av information och isolering av styrkan.
REPETITION	[+] Ledning och underrättelser genom omfattande, men tydligt avgränsad förövning.	[+] Underrättelser , genom en detaljerad och fokuserad förövning på en precis och skalenlig modell av målet.
ÖVERRASKNING	[+] Underrättelser och rörlighet , samt möjligheten att exploatera egen verkan och skydd. [-] Rörlighet , nödlandningen av helikoptern försvagade överraskning.	[+] Underrättelser , genom val av tidpunkt samt utnyttjande av motståndarens sårbarheter.
TEMPO	[+] Ledning, rörlighet och uthållighet , genom understödjande ledningsförmåga och reserver för verkan samt rörlighet.	[-] Avsaknaden av rörlighet i operationsområdet.
SYFTE	[-] Begränsningar i uthållighet , påverkade genomförandet av uppdragets andra målsättning, att inhämta underrättelser från objektet.	[+] Ledning , genom att styrkan tydligt förstått och genomfört uppdragets viktigaste målsättning.

Figur 6: Sammanställning över understödjande förmågors påverkan på McRavens principer.

5.6 Understödjande förmågors påverkan på relativ överlägsenhet

I figur nedan sammanfattas hur variablerna av understödjande förmågor, påverkat *viktiga händelser* i relation till relativ överlägsenhet. Understödjande förmågors påverkan, var i båda fallen förutsättningar för specialförbandsstyrkornas möjlighet att uppnå relativ överlägsenhet.

Operation	Understödjande förmågors påverkan på viktiga händelser:
OP Neptune Spear	Underrättelser och rörlighet var direkt påverkande variabler för viktiga händelser. Verkan och uthållighet var indirekt påverkande variabler för viktiga händelser.
OP Gunnerside	Underrättelser var en direkt påverkande variabel för viktiga händelser.

Figur 7: Sammanställning över understödjande förmågors påverkan på relativ överlägsenhet.

6. Avslutning

6.1 Svar på undersökningens frågeställningar

Hur förstärker, alternativt försvagar, understödjande förmågor McRavens principer för specialoperationer?

Som framgår av sammanställningen efter genomförd analys (se figur 6), påvisar undersökningen ett i huvudsak positivt samband, mellan understödjande förmågor och McRavens principer för specialoperationer. Understödjande förmågor av underrättelser, ledning och rörlighet är framträdande förstärkning av McRavens principer, i de studerade fallen.

Underrättelser förstärkte principerna enkelhet, repetition och överraskning i de studerade fallen. Undersökningen visar att underrättelser bidrar, till planering samt förberedelser, genom förstärkning av principerna enkelhet samt repetition. Underrättelser är även i båda fallen förutsättningen för att utnyttja motståndarens sårbarheter och förstärka principen överraskning.

Ledning förstärkte i båda fallen principen enkelhet genom en avgränsad målsättning och syfte. Det är en utmaning att särskilja understödjande förmågor för ledning ifrån organisk ledning av en styrka. I båda fallen är dock den tydliga påverkan och intresset från militärstrategisk nivå, ett motiv för att belysa förmågans påverkan på principen enkelhet.

Rörlighet förstärkte principerna enkelhet, överraskning och tempo i fallet Operation Neptune Spear. I fallet med operation Gunnerside är framförallt avsaknaden av rörlighets påverkan på principen tempo framträdande.

Ett negativt samband av omfattande understödjande förmågor, indikeras under operation Neptune Spear, i relation till principerna säkerhet och enkelhet. Understödjande och möjliggörande förmågor är ofta komplexa och interagerande funktioner vid stöd av specialoperationer. Undersökningen indikerar i likhet med McRavens teori,¹⁹³ att med ett ökat antal understödjande förmågor, tillkommer ett utökat krav av erfarenhet.

Vilken betydelse har understödjande förmågor, för att specialförbandsstyrkor uppnår relativ överlägsenhet?

Som framgår av sammanställningen efter genomförd analys (se figur 7), så var underrättelser samt rörlighet de understödjande förmågorna, som direkt påverkade viktiga händelser. Understödjande förmågors påverkan, var i båda fallen förutsättningar för specialförbandsstyrkornas möjlighet att uppnå relativ överlägsenhet.

Den direkta påverkan på viktiga händelser, underbyggs även av de understödjande förmågornas påverkan på respektive princip. Slutsatsen stödjer McRavens argumentation, om att det är en synergistisk tillämpning av principerna som kan hantera krigets friktioner och uppnå en relativ överlägsenhet.¹⁹⁴

---

¹⁹³ McRaven, 1996, s. 324.

¹⁹⁴ Ibid, s. 3-11.

6.2 Slutsatser och diskussion

Syftet med undersökningen, var att genom en analys av två relevanta specialoperationer, studera sambandet mellan understödjande förmågor och McRavens teori om relativ överlägsenhet, samt dess beroende principer. Därigenom kan förståelsen för understödjande förmågors samband till McRavens teori om specialoperationer ökas och relativiseras.

Resultatet av undersökningen, påvisar ett samband mellan understödjande förmågor och McRavens teori. Det påvisade sambandet har bidragit till att öka förståelsen om understödjande förmågors relativa betydelse för McRavens teori. Undersökningen stärker McRavens teori, utifrån slutsatsen om betydelsen av understödjande förmågor, för en framgångsrik specialoperation. Det är likafullt en utmaning, med det begränsade antalet fall som studeras, att konstatera ett allmängiltigt samband.

Det är i huvudsak ett förstärkande, positivt samband mellan understödjande förmågor och McRavens principer. Understödjande förmågor har även i de analyserade fallen, en direkt påverkan på viktiga händelser för att uppnå en relativ överlägsenhet. Resultatet belyser framförallt sambandet mellan, underrättelser respektive rörlighet, och McRavens teori.

Resultatet av studien visar hur underrättelser är den enskilt mest framträdande understödjande förmågan, för förstärkning av McRavens principer och relativ överlägsenhet. McRaven beskriver hur goda underrättelser bidrar till enkelheten i en plan, genom att reducera antalet okända faktorer att ta hänsyn till.¹⁹⁵ Styrkan i slutsatsen stöds framförallt av, variationen i respektive studerat fall, samt variationen i metod för inhämtning av understödjande underrättelser.

I uppsatsens forskningsproblem, åskådliggörs utmaningen med manöverkrigföring och infiltrationstaktik. Undersökningens resultat stödjer till del Baudin och Cedergrens resonemang att ett *"manöverkoncept"*, kräver omfattande behov av rörlighetsförmåga. Men där de resonerar att *"rörelsen i sig är ett vapen"*,¹⁹⁶ konstaterar militärstrategisk doktrin att *"det räcker alltså inte med rörelsen i sig för att nå effekt."*¹⁹⁷ Undersökningens fall är exempel på en organisk förmåga till verkan hos specialförband, varvid understödjande förmågor framförallt möjliggjorde relativ överlägsenhet. Slutsatsen bör emellertid beaktas utifrån de strategiska urvalen av fallen. Ett annat fall av specialoperation, skulle kunna påvisa hur en understödjande förmåga till verkan, är en förutsättning för att uppnå relativ överlägsenhet.

Undersökningens metod, med en analyserande ansats har fyllt sitt syfte och svarat på frågeställningar. Med framtaget analysverktyg som stöd har empirin tolkats av författaren. De risker som föreligger avseende feltolkning, på grund av egen tendens, beroende eller förförståelse, har aktivt motarbetats genom en systematisk kontroll av empirin. Sekundärkällor för operation Gunnerside har kontrollerats och kompletteras av primärkällor från det norska och brittiska krigsarkivet. Primärkällan för operation Neptune Spear, med tydliga risker för tendens och beroende, har kontrollerats mot de övriga sekundärkällorna.

---

¹⁹⁵ McRaven, 1996, s. 12-13.

¹⁹⁶ Baudin och Cedergren, 2005, s. 126.

¹⁹⁷ Försvarmakten, "Militärstrategisk Doktrin 2016", 2016, s. 60.

6.3 Relevans för yrkesprofessionen

Underrättelser och rörlighets betydelse för att uppnå relativ överlägsenhet är intresseväckande, då det delvis överensstämmer med aktuell operativ doktrin för FMSF. I doktrin framhålls lufttaktisk rörlighet som en viktig komponent, för att bland annat uppnå framgångsfaktorerna överraskning och ett högt tempo i genomförandet. Vidare framhålls kravet på understöd med underrättelser och verkan vid specialoperationer.¹⁹⁸ Slutsatserna utifrån den här undersökningens fokusering på teorin, bör emellertid inte direkt jämföras med beprövad erfarenhet.

Det är för en mindre stat med begränsade resurser, en relevant iakttagelse att förmågan underrättelser inte är avhängd på kostnadskrävande tekniska system. Underrättelser inhämtade genom människor och distribuerade med relativt enkel teknik, utgjorde en reell förstärkning av McRavens principer i operation Gunnerside. Inhämtning och delgivning av underrättelser, förstärktes genom styrkans mandat att uppträda i civila kläder. Slutsatsen är ett relevant exempel på understödjande förmågor vid rädföretag med specialförband, som en del av en utvecklad manöverkrigföring.

Resultatet från studien av operation Neptune Spear indikerar, likväl som McRavens teori, ett krav på erfarenhet för hantering av omfattande understödjande förmågor. Erfarenheten omfattar en förmåga till koordinering samt samordning av omfattande understödjande förmågor i tid och rum. I relation till FMSF är erfarenheterna rimligtvis översättningsbara, till genomförandet av omfattande systemövningar samt multinationella operationer.

6.4 Fortsatt forskning

Det finns militärteoretiska motiv att studera, de krav på koordinering samt samordning, som medföljer omfattande understödjande förmågor vid gemensamma specialoperationer. Kravet på förmåga till interoperabilitet för en mindre stat vid multinationella gemensamma operationer, är en naturlig följd av den här undersökningen. En undersökning som ovan kan söka förklaringskraft i teorier om specialoperationer och interoperabilitet.

Det finns behov av fortsatt forskning om utvecklad manöverkrigföring med stöd av specialoperationer. Här kan en fördjupad studie av förmågorna underrättelser, ledning och rörlighet ställas mot ett utökat krav på infiltrationstaktik. Förmågorna kan studeras utifrån de krav som kan ställas på specialförband för organisatorisk- respektive understödjande förmågor.

---

¹⁹⁸ Försvarsmakten, ”Operativ Doktrin 2014”, 2014, s. 57.

7. Litteratur och referensförteckning

7.1 Primärkällor

För operation Gunnerside, elektroniska kopior av "The National Archives" (TNA) samt "Norges Hjemmefrontmuseum" (NHM).

7.2 Litteratur

Bergen, Peter. *Manhunt, from 9/11 to Abbottabad, The ten-year search for Osama Bin Laden*. London: The Bodley Head, 2013.

Bowden, Mark. *The Finish, The killing of Osama Bin Laden*. Croydon: CPI Group Ltd., 2012.

Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H, Towns, A, Wängnerud, L. *Metodpraktikan:konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik, 2015.

Finlan, Alastair. *Special Forces, Strategy and the War on Terror*. Abingdon: Routledge, 2008.

Gallagher, Thomas. *Attack i Norge*. Borås: Centraltryckeriet AB, 1975.

Gyllensporre, Dennis. "Contemporary Hybrid Warfare and the Evolution of Special Operations Theory." i *Special Operations from a Small State Perspective*, av Gunilla, Eriksson, Ulrika, Petterson (red.), redigerad av George Christou, 23-36. Cham: Springer Nature, 2017.

Haukelid, Knut. *Skis against the Atom*. London: WILLIAM KIMBER & CO, LIMITED, 1954.

Johannessen, Asbjorn, Tufte, Per Arne. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB, 2003.

Jones, Seth G. *Hunting in the Shadows - The pursuit of AL QAÍDA since 9/11*. New York: W. W. Norton Company, 2012.

Kiras, James. D. *Special Operations and Strategy: From World War II to the War on Terrorism*. Abingdon: Routledge, 2006.

McRaven, William H. *Spec Ops- Case studies in special operations warfare: Theory and practice*. New York: Presidio press, 1996.

Owen, Mark. *No Easy Day, The Navy Seal mission that killed Osama Bin Laden*. London: Penguin Group, 2013.

Panzeri Jr, Peter F. *Killing Bin Laden-Operation Neptune Spear 2011*. New York: Osprey Publishing Ltd., 2014.

Thurén, Torsten. *Källkritik*. Stockholm: Liber AB, 2005.

Ueland, Asgeir. *Kampen om Tungvattnet- Den största sabotageoperationen i Norge under andra världskriget*. Översatt av Jan Wibom. Borgå: Fischer & Co, 2016.

Vego, Milan, N. *Joint Operational Warfare: Theory and Practice*. Vällingby: Elanders, 2008.

Wiggan, Richard. *Operation Freshman*. London: WILLIAM KIMBER & CO, LIMITED, 1986.

7.3 Rapporter, artiklar och andra källor

American Academy of Achievement, *Admiral William H: McRaven, USN*. 2017. <http://www.achievement.org/achiever/admiral-william-h-mcraven>, (besökt 10 Februari 2018).

Atterland, Mathias. "Understödjande infanteri - en organisatorisk tillgång eller belastning för ett specialförbandssystem?" *Självständigt arbete (15 hp)*. Stockholm: Försvarshögskolan, den 5 Juni 2016.

Baudin, Arne, Cedergren, Anders. "Grundläggande förmågor." i *Reviderade texter i Krigsvetenskap från 2000-2002*, av Anders Cedergren (red.), 125-129. Vällingby: Elanders Gotab AB, 2005.

Försvarsmakten. "Försvarsmaktens Specialförband - När situationen kräver mer." Stockholm: Försvarsmakten, 2013.

Försvarsmakten. "Militärstrategisk Doktrin 2016." Vol. M7739-354028. Stockholm: Försvarsmakten, 2016.

Försvarsmakten. "Operativ Doktrin 2014." nr M7739-354027. Stockholm: Försvarsmakten, 2014.

Försvarsmakten. "Svensk planerings- och ledningsmetod SPL 2017." Stockholm: Försvarsmakten, 2017.

Gray, Colin S. "Handful of Heroes on Desperate Ventures: When do Special Operations Succeed?" *Parameters* 297, nr no.1 (1999): 2-24.

JSOU. *OSS Model and the Future SOF Warrior*. Report of Proceedings, symposium report, Florida: Joint Special Operations University, 2011, i-iii.

Kiras, James, D. "A Theory of Special Operations: "These ideas are dangerous"." *Special Operations Journal* 1:2 (2015): 75-88.

Kristoffersen, Frode. "Operations GUNNERSIDE and GROUSE- Special Operations during World War II against the German Controlled Heavy Water Plant in Norway." Quantico: USMC Command and Staff College, den 5 April 2010.

(NATO), NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION. "AJP-3.5 Edition A Version 1, Allied Joint Doctrine for Special Operations." NATO STANDARDIZATION AGENCY (NSA), 2013.

Rubright, Richard, W. *A Unified Theory for Special Operations*. Florida: Joint Special Operations University, 2017.

Searle, Tom. *Outside the Box: A New General Theory of Special Operations*. Forskningsrapport, Tampa: Joint Special Operations University, 2017.

Spulak, Jr, Robert, G. *A Theory of Special Operations, The Origin, Qualities and Use of SOF*. Florida: Joint Special Operations University Report 07-7, 2007.

US Office of Communications, *USSOCOM Fact book*, Florida: US Office of Communications, 2018.

US Special Operations Command, SOF Truths, <http://www.socom.mil/about/sof-truths>, (besökt 13 Mars 2018).

Wallace, David, A. "OPERATION NEPTUNE'S SPEAR: THE LAWFUL KILLING OF OSAMA BIN LADEN." *Israel Law Review* (Cambridge University Press and The Faculty of Law, The Hebrew University of Jerusalem) 45, nr 2 (2012): 367–377.

West, Nigel. "SOE's achievements: Operation gunnerside reconsidered." *The RUSI Journal* 148:2 (2003): 76-77.

Yarger, Harry, R. *21st Century SOF: Toward an American Theory of Special Operations*. Florida: Joint Special Operations university Report 13-1, 2013.